

DEBRECENI EGYETEM
Agrártudományi Centrum
Mezőgazdaságtudományi Kar
Földműveléstani és Területfejlesztési Tanszék

**INTERDISZCIPLINÁRIS AGRÁR- ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYOK
DOKTORI ISKOLA**

Doktori Iskola vezető:
Prof. dr. Nagy János
MTA doktora

Témavezető
Dr. habil Baranyi Béla
tudományos osztályvezető

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**A DEBRECENI EGYETEM REGIONÁLIS SZEREPE AZ ÉSZAK-ALFÖLDI
RÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSÉBEN**

Készítette:
Rőfi Mónika
doktorjelölt

Debrecen
2006

1. BEVEZETÉS, CÉLKITŰZÉS

Az Európai Unió egyik legfontosabb célja a különböző fejlettségű és szerkezetű térségek közötti gazdasági és szociális kohézió erősítése a méltányosság, az igazságosság és a szolidaritás elveinek érvényesítésével. A XXI. századba átlépő Uniónak választ kell adnia az új kihívásokra, mint a globalizáció, a bővítés, a versenyképesség javítása, a munkanélküliség magas szintjének mérséklése, a negatív demográfiai perspektíva kezelésének igénye, valamint a külkapcsolati rendszer fokozottabb összehangolása és hatékonyságának javítása. Az EU-ban a kohéziót biztosító támogatások alapvetően három területre koncentrálnak: az emberi erőforrás fejlesztésére, a vállalkozásoknak nyújtott segítségre és az alpinfrastruktúra kiépítésének előmozdítására. A támogatások mindhárom területen hatással vannak az adott régió helyzetére és olyan belső és külső fejlődést indítanak el, aminek hatására hosszú távon is érvényesülő fejlődési tényezők alakulnak ki.

Magyarország 2004. május 1-től az Európai Unió tagállama lett. Hazánk számára az egyik legfontosabb támogatási forrást a területi politika finanszírozására létrehozott Kohéziós és Strukturális Alapok jelenthetik. A globalizáció a '70-es évek végétől a piaci verseny feltételeit, jellemzőit gyökeresen átalakította. Előtérbe került a versenyképesség, melynek értelmezése, a versenyképesség javítására szolgáló fejlesztési elképzelések elemei a globalizáció alapvető jellemzőire vezethetők vissza. 2007-től az Európai Unióban a gazdasági és társadalmi kohézió erősítésének alapelvét egyre inkább háttérbe szorítja a versenyképesség fokozásának elve.

A hazánkat alkotó hét tervezési statisztikai egység közül az Észak-alföldi régió számos tekintetben a legelmaradottabb régió. A fejlettségi színvonal, valamint a versenyképesség egyik legalapvetőbb mutatószáma, az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) az ország régiói közül itt a legalacsonyabb. A Hajdú-Bihar megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Jász-Nagykun-Szolnok megye által alkotott régió elmaradottságának okai között szerepel a régió gazdaságának korlátozott versenyképessége, a mezőgazdaság túlsúlya mellett az ipar és a szolgáltatás szektorának kisebb súlya, részvétele a gazdaságban, a korszerű közlekedési infrastruktúra hiánya, a befektetéseket gátló tőkeszegénység. Hiába áll rendelkezésre nagyszámú szabad munkaerő, és többek között a felsőoktatási intézményeknek köszönhetően a fiatalok aránya is magasabb az országos átlagnál, a képzettségi színvonal azonban alacsony, a magasan kvalifikált szakemberek nagy hányada elhagyja a régiót (*Az Észak-alföldi régió területfejlesztési koncepciója, 2002*).

Hazánk, és az EU egyik legelmaradottabb régiójában található az ország egyik legsikeresebb felsőoktatási intézménye. A XVI. századi történelmi gyökerekkel bíró, az ezredforduló évében megalakított, és 2000-ben ismét integrálódott Debreceni Egyetem Észak-kelet Magyarország egyik legtekintélyesebb intézménye, felsőoktatási és tudományos központja lett (*Szabó, 2003*). Az egyetem

különböző mutatói alapján előkelő helyet foglal el a felsőoktatási intézmények rangsorában. Bármilyen szempontból tekintjük is, az elsők között található.

Magyarország egyik legszélesebb képzési spektrummal rendelkező, példaértékű gazdálkodást folytató intézménye hazánk egyik legelmaradottabb régiójában igyekszik megőrizni kivívott versenyelőnyét a hazai felsőoktatási palettán, és versenytársává válni az európai felsőoktatási intézményeknek. A hazai térszerkezet átalakulása nyomán, a regionalitás megjelenése után, napjaink legfontosabb törekvése az eddig egypólusú országban több versenyképességi pólus kialakítása, melyek kisugárzó hatással bírnak saját régiójukra. A tudásalapú gazdaság megteremtésének elengedhetetlen alapjait kell képezzék a jelentős kutatási-fejlesztési potenciállal rendelkező felsőoktatási intézmények, az egyetemek. Debrecen város és a Debreceni Egyetem előtt álló kihívás, hogy hogyan tud az Észak-alföldi régió versenyképességi pólusává válni. A felhalmozott tudástőke rendelkezésre áll, de ha ez az intézmény falai között marad, és nem kerül hasznosításra a gazdasági életben, akkor nem fejt ki hatását és az intézmény óhatatlanul kényszerpályára szorul. Ezért van szükség a tudástőke mellett a kapcsolati tőke megteremtésére és az együttműködések kiépítésére a gazdasági, társadalmi élet szereplőivel.

A Debreceni Egyetem regionális és makroregionális szerepkört is betölt, a régiót meghatározó felsőoktatási potenciál itt összpontosul, ezért a versenyképesség és az innovációs folyamatok meghatározó bázisa.

Milyen lehetőségek vannak a régió fejlesztésére? Milyen szerepe lehet a Debreceni Egyetemnek a fejlődési folyamatban? Milyen kapcsolódási pontok vannak a felsőoktatási intézmény és a régió gazdasága között? Hogyan tudja a felsőoktatási intézmény saját erőforrásait a régió fejlődésének szolgálatába állítani? Ezek a kérdések egyre gyakrabban foglalkoztatják a felsőoktatási intézményeket, így a regionális központban elhelyezkedő Debreceni Egyetem vezetését is. Felgyorsult világunkban a társadalmi-gazdasági változásokra az egyetemeknek is gyorsabban, pontosabban kell reagálni. Az intézményi stratégia kialakításánál nem elég az előrejelzésekre, tendenciákra figyelmet fordítani, a saját felmérések, elemzések szintén segíthetik a sikeres döntések, irányvonalak kijelölését. Célom a régiót jellemző versenyképességi mutatók áttekintése különös tekintettel a foglalkoztatási helyzetre, majd a régió legnagyobb képző intézményében végzett hallgatók elhelyezkedésre vonatkozó visszajelzéseinek elemzése.

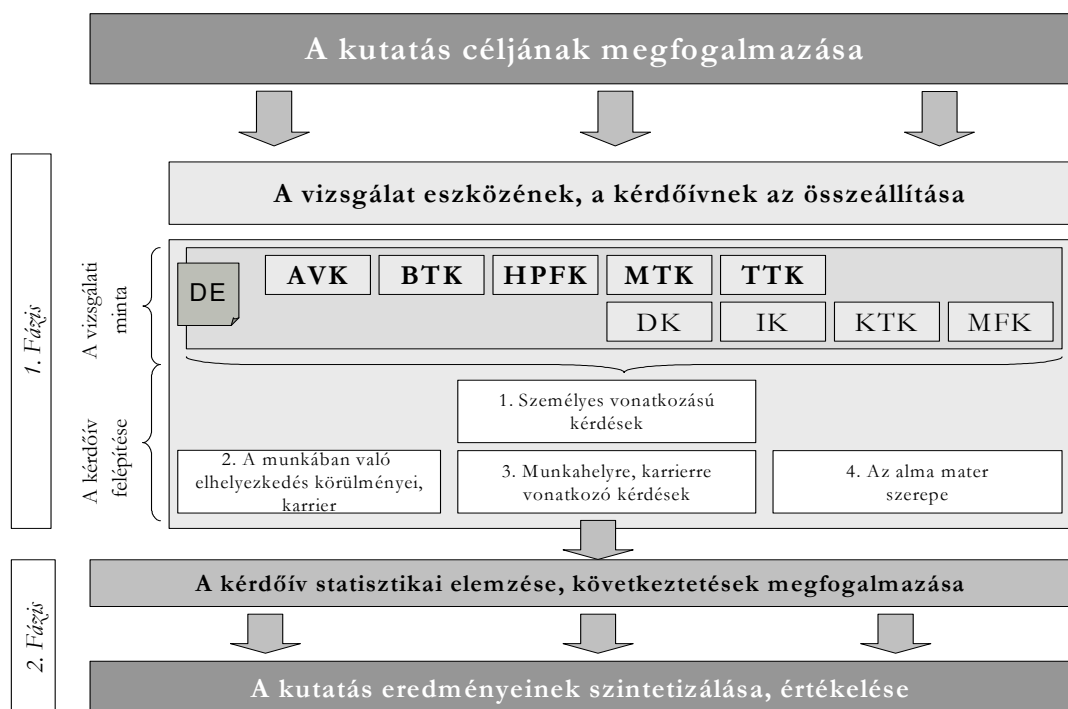
2. A KUTATÁS ANYAGA ÉS MÓDSZERE

Az Észak-alföldi régió versenyképességét a kutatómódszertanban szekunder kutatásnak nevezett módszerrel, a már meglévő, közzétett adatok elemzésével (Tomcsányi, 2000) vizsgáltam, a regionális versenyképesség főbb mutatóin keresztül. Ezt követően primer kutatási módszerrel a régió legnagyobb felsőoktatási intézményében, a Debreceni Egyetemen (DE) diplomát szerzett hallgatók körében végzett kérdőíves felmérés segítségével kerestem a választ, hogy az egyetem hogyan hat a régió versenyképességére. A kutatás információs bázisát területi statisztikai kiadványok (a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Területi Statisztikai Évkönyvek, STADAT, T-STAR, a KSH Magyar régiók zsebkönyve, KSH megyei statisztikai tájékoztatók, MTA Regionális Kutató Központ ATI adatait, a Gazdasági Minisztérium Regionális Információs Főosztály) adatai, valamint egy saját szerkesztésű kérdőív képezték.

2.1 A Kérdőíves vizsgálat leírása

A kutatási eredmények általánosítása – a tudományos vizsgálatoktól elvárt korrektséggel – csakis a hipotézis szintjén tehető meg. Azt a plauzibilis hipotézist azonban kimondhatjuk, hogy a megfogalmazott összefüggések más, hasonló adottságokkal rendelkező egyetemeken felhasználhatóak és hasznosak lehetnek.

1. ábra
A kutatás programja.

Forrás: Saját szerkesztés.

A kutatás programjában két fázist különíthető el. Az *első fázisban* a kutatás céljához illeszkedve összeállítottam egy kérdőívet, amelynek segítségével a Debreceni Egyetemen végzett hallgatók munkába való elhelyezkedésének körülményeit vizsgáltam. Felmértem a munkahelyre, karrierre vonatkozó információkat és kíváncsi voltam az alma materről kialakult véleményre, és az azt befolyásoló összefüggésekre. A kérdőív tartalmazott személyes vonatkozású kérdéseket is (pl. nem, életkor, családi állapot), azonban az erre adott válaszok elemzése nem célja a disszertációnak.

A vizsgálati minta kialakítása során fő szempont volt az, hogy elsősorban a Debreceni Egyetem azon karainak a hallgatóit vonjuk be a vizsgálatba, akik olyan karokon végeztek tanulmányaikat, amelyek illeszkednek a Bolognai-folyamat rendszerébe. A Debreceni Egyetem 15 karából 9-re terjedt ki a vizsgálat, melyek a következők voltak: Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar (AVK), Bölcsészettudományi Kar (BTK), Konzervatórium (DK), Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar (HPFK), Informatikai Kar (IK), Közgazdaságtudományi Kar (KTK), Mezőgazdaságtudományi Kar (MTK), Műszaki Főiskolai Kar (MFK) és Természettudományi Kar (TTK).

A 2005. december - 2006. február között sorra került felmérésben 4731 db kérdőívet küldtük ki, amelyből 1314 értékelhető érkezett vissza. A Debreceni Egyetem előzőekben említett karainak tanulmányi osztályai által megadott 2000-ben és 2005-ben végzettek adatai alapján küldtük ki a kérdőívet, amelynek melléklete egy kitöltését segítő útmutató és felbélyegzett válaszboríték volt. Eredetileg szándékomban állt időbeli összehasonlítást végezni a két adott időpontra vonatkozóan, azonban a beérkezett válaszok évenkénti megoszlása (2. *melléklet*) nem tette lehetővé megbízható, értékelhető összehasonlítást elvégzését. A válaszadók 39,1%-a (515 fő) 2005-ben, 21,9%-a (288 fő) pedig 2000-ben szerezte diplomáját. Ugyanakkor kaptunk válaszokat 2001-ben (114 fő) és 2002-ben (110 fő), valamint 2003-ban (145 fő) és 2004-ben (142 fő) végzett hallgatóktól is. Az értékelés során a vizsgált öt évben végzettek egy adathalmazként képezték a mintát. Az eredmények megbízhatósága érdekében azokat a karokat vizsgáltuk, amelyek esetén a beérkezett kérdőívek aránya meghaladta a 20%-ot, így öt kar (AVK, BTK, HPFK, MTK, TTK) végzett hallgatóinak választát elemeztük (9. *ábra*). Így a minta elemszáma $N=1172$ lett.

A vizsgálat második fázisában került sor az adatok statisztikai kiértékelésére és elemzésére, a vizsgálat célkitűzéseivel összhangban.

2.2 A vizsgálatban használt módszerek

A változók térbeli elhelyezkedésének, eloszlásának, szerkezetének meghatározására *leíró statisztikai eljárásokat* alkalmaztunk, amely eljárások az adatok összesítését jelentik. A vizsgálatok, kísérletek adatainak kiértékelése az adatok összesítésére irányul, majd az adatok alapján következtetéseket

vonunk le a populációra vonatkozóan. Ennek eszközéül szolgálhatnak a *statisztikai próbák* vagy *statisztikai hipotézisvizsgálatok*, amelyekkel bizonyos, a populációra vonatkozó feltevéseket (hipotéziseket) ellenőrizzük.

A statisztikai hipotéziseknek két alapvető típusa közül nemparaméteres próbákat végeztem, amelyek esetében a próbastatisztika eloszlása a nullhipotézis esetén független az alapeloszlástól (a változók eloszlásától). A nemparaméteres próbák közül az elemzésben a *khí-négyzet* és *Kruskal-Wallis* próbákat alkalmaztam.

A *khí-négyzet próba* az egyik legegyszerűbb statisztikai próba, ami két változó közötti kapcsolatot „valódiságának” az eldöntésére szolgál. A *khí-négyzet* teszt kategóriákba sorolt ordinális vagy nominális adatokkal dolgozik, leggyakrabban arányokra (%-os megoszlásokra) vonatkozó hipotézisek tesztelésére használatosak (Hancz, 2004). Ez a módszer önmagában azonban nem mutatja meg a kapcsolat erősségét, csak arra ad választ, hogy a változók között van-e ténylegesen kapcsolat egy bizonyos valószínűségi szint mellett. A próba adatállományait a *kontingencia-táblázatok* jelentik. Ezek a táblázatok két változó összefüggéseinek vizsgálatokor használhatók. A táblázatban az elemzés során a táblázat celláira fókuszálunk, ezen cellák szolgáltatják a kérdéses információt a két változó közötti összefüggésekről, ugyanis a cellák a két változó (oszlop és sorváltozó) értékeinek minden kombinációja esetén kapott értékeket tartalmazzák. A kereszttáblában szereplő százalék és számértékek azonban nem elegendők a két változó közötti kapcsolat jellemzésére, a sor és oszlopváltozók függetlenségét a *khí-négyzet* próba segítségével teszteljük. A másik, az elemzés során alkalmazott nemparaméteres próba a *Kruskal-Wallis* próba, amelynek célja összehasonlítani 3, vagy több sokaságot, melyekből véletlen egyváltozós mintát vettem.

Az eredmények megfogalmazása során az adatok, összefüggések szemléletes megjelenítésére a legtöbb esetben grafikus szemléltetést választottam. A grafikus megjelenítés sok információt tud összesűriteni, mindemellett gyors és szemléletes is (Petres – Tóth, 2004). A dolgozatban a kvalitatív változók gyakorisági eloszlásának ábrázolását *oszlopdiaagrammal* végeztem. A diagram vízszintes tengelyén az osztályok, függőleges tengelyén az abszolút vagy relatív gyakoriságok szerepelnek.

3. AZ ÉRTEKEZÉS FONTOSABB EREDMÉNYEI

3.1 A kérdőíves kutatás hipotézisei és értékelése

A munkaerőpiaci visszajelzések egyre nagyobb fontossággal bírnak a felsőoktatás tömegessé válása, a felsőoktatási intézmények szerepének, feladatának átvételődése és az egyetemek között kialakuló versenyhelyzet miatt. Egy intézmény megítélését, kialakított, illetve megszerzett imázsát az intézményről kialakított vélemények is befolyásolják (Malbotra, 2002). Azok véleményének van jelentősége, akik közvetlen kapcsolatban vannak az adott egyetemmel, vagy főiskolával. Elsősorban a hallgatók és azok a vállalatok, ahol későbbiekben elhelyezkednek a hallgatók.

A kérdőíves vizsgálathoz tartozó kutatási célkitűzések rendszerét és ehhez kapcsolódva a kapott eredményeket három kategóriában foglalom össze – illeszkedve a kérdőív szerkezeti felépítéséhez, de eltekintve a személyes adatokra vonatkozó résztől.

3.1.1 A munkában való elhelyezkedés körülményei

A munkában való elhelyezkedés körülményeinek vizsgálata során azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy hol, és milyen módszerek segítségével sikerül munkába állniuk a végzett diákoknak. A diplomázott fiatalok munkaviszonyának ismeretében vizsgáltam, hogy a hallgatók a végzettségüknek megfelelő területeken helyezkednek-e el, és mennyiben segíthetik a munkahely megtalálását az egyetemen kialakult kapcsolatrendszerek (állásbörze, tanulmányi szerződés, szakmai gyakorlat, stb.).

A Debreceni Egyetemre jelentkezők inkább a keleti országrészről kerülnek ki, így a vonzáskörzet miatt az intézmény zártabbnak tekinthető. A vizsgálatban az állandó lakhelyre vonatkozó kérdésre a válaszadók 64,7%-a az Észak-alföldi régiót, 16,5%-a az Észak-magyarországi régiót, 10,2%-a pedig Budapestet (BP) nevezte meg. Megyék tekintetében Hajdú-Bihar megye (HBM) 42%, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (SZSZB) 18,3%, és Borsod-Abaúj-Zemplén megye (BAZ) 12,3% ad otthont a hallgatóknak.

A lakhelyre vonatkozó adatokat összehasonlítottam a munkahelyre vonatkozó válaszokkal (1. táblázat). A megyék sorrendje nem változik, csak Budapesten nő (13,7%) az állást talált végzett hallgatók aránya. A megkérdezett diplomások több mint fele (54,5%) az Észak-alföldi régióban talált munkát.

1. táblázat
A végzett hallgatók megoszlása lakhely és munkahely szerint megyékként

Megye	Hajdú-Bihar	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Borsod-Abaúj-Zemplén	Budapest
Lakhely	42,0 %	18,3 %	12,3 %	10,2 %
Munkahely	36,7 %	14,6 %	10,2 %	13,7 %

Forrás: Saját szerkesztés.

Az Észak-alföldi régió felsőoktatása jelenleg viszonylag kedvezőtlen munkaerő-piaci pozícióban van, hisz zömmel a stagnáló vagy létszámleadó ágazatokra történő, nagy létszámú tanárképzés van jelen, míg az egyre dinamikusabban fejlődő ipar és szolgáltatások képzési irányai nem vagy csak kisebb arányban vannak képviselve (*Kakukné, 2002*).

Hipotézisem szerint a Debreceni Egyetemen diplomát szerzett hallgatók munkahelyi elhelyezkedését, vagyis azt, hogy hol találnak munkát, befolyásolja, hogy melyik karon szereztek diplomát.

Megvizsgáltam, hogy a végzett hallgatók melyik megyében helyezkednek el a legnagyobb arányban (*2. táblázat*). A vizsgáltba bevont karok hallgatói legnagyobb arányban Hajdú-Bihar megyében találtak munkát a diplomázást követően, ugyanakkor az elhelyezkedési arányok karonként nagyon eltérőek. Az Agrártudományi Centrum AVK hallgatói közel 60%-ban tudtak Hajdú-Bihar megyében munkát találni. Az MTK és a BTK diákjainál ez az érték 40% körüli, míg a HPFK és a TTK esetében 30-35% az elhelyezkedők aránya. Az adatok alapján főként az agrár végzettségűek találnak munkahely-lehetőséget a megyében, míg a Tudományegyetemi Karok megkérdeztjei kisebb arányban találták meg munkahelyüket a térségben. A Bölcsészettudományi és a Természettudományi Karon végzettek negyede Budapesten helyezkedett el, míg a vizsgált másik három kar hallgatói második legnagyobb arányban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében találtak állást. A harmadik helyen Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Budapest szerepel.

2. táblázat
A végzett hallgatók elhelyezkedési rangsora megyék szerint

Kar	Munkahely		
	I.	II.	III.
AVK	HBM 57,8%	SZSZB 12,6%	BP 12,1%
MTK	HBM 43,8%	SZSZB 16,1%	BAZ 9,8%
BTK	HBM 40,5%	BP 25,8%	SZSZB 8,9%
HPFK	HBM 36,8%	SZSZB 24,9%	BAZ 17,0%
TTK	HBM 30,7%	BP 25,7%	BAZ 13,4%

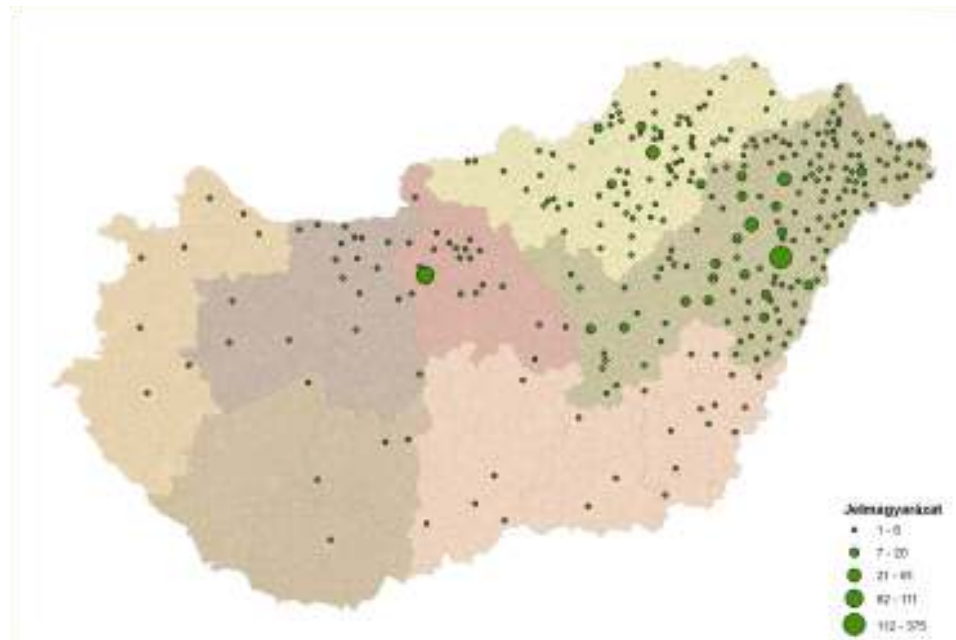
Forrás: Saját szerkesztés.

Ha karonként elemezzük a kapott eredményeket láthatjuk, hogy az AVK-sok több mint 50%-a Hajdú-Bihar megyében helyezkedik el, míg közel azonos arányban találnak munkát Budapesten és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Az MTK és a HPFK hallgatói Hajdú-Bihar megyén kívül Szabolcs-Szatmár és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében helyezkedtek el, az arányokat tekintve különböző mértékben. A klasszikus tudományegyetemi karok (BTK, TTK) hallgatóinak nagyobb része szintén Hajdú-Bihar megyében talál állást, egynegyedük Budapesten helyezkedik el, tehát ők azok, akik a legnagyobb számban elhagyják a térséget.

A végzett hallgatók munkahelyének területi megoszlására jellemző (*1. térkép*), hogy elsősorban a Debreceni Egyetemnek otthont adó régióban, és annak szomszédos területein, azaz

észak-kelet Magyarországon találunk a fiatal pályakezdők állást. A főváros és környező területein látható sűrűsödés szintén nagyobb számú elhelyezkedésre utal.

1. térkép
A végzett hallgatók elhelyezkedésének területi megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés.

Arra a kérdésre, hogy megbízhatóan befolyásolja-e, hogy a hallgató melyik megyében/régióban találja meg munkahelyét az, hogy a végzett diák melyik karon végzett, Kruskal-Wallis próba segítségével kerestem a választ. A kutatási eredmény szerint szignifikáns hatást gyakorol ($p < 0,05$) az elhelyezkedés helyszínére, hogy a vizsgált hallgató a Debreceni Egyetem melyik karán végzett. Hipotézisem igazolódott, szignifikáns eltérés van az egyes karok végzettjei között abban, hogy munkahelyüket melyik megyében találták meg.

A felsőoktatási intézmények számára egyre nagyobb jelentőséggel bír a hallgatók sikeressége a munkaerőpiacon. Ezért egyre több figyelmet fordítanak a karrierkövetés mellett az elhelyezkedés segítésére is. Második hipotézisem szerint **befolyásolja a végzés helye (kar), hogy a végzett hallgatók milyen úton keresnek állást.**

A legtöbb végzett hallgató önéletrajzot küld a leendő munkahelyre, vagy személyesen jelentkezik (24,1%). Ismerősök segítségével (22,2%), és hirdetés útján (17,98%) pályáznak még nagyobb számban a végzettek. Egyáltalán nem jellemző a tanulmányi szerződés kötése, és annak ellenére, hogy már Debrecenben is hagyománya van az Állásbörzének, nem elterjedt sem az állásbörze (5,7%), sem a fejvadász cég (3,4%) segítségének igénybe vétele (3. táblázat).

3. táblázat
A végzett hallgatók elhelyezkedési rangsora megyék szerint

Álláskeresés/Kar	AVK	BTK	HPFK	MTK	TTK
állásbörze	6,2%	5,3%	2,4%	6,4%	11,4%
hirdetés	21,2%	18,7%	13,4%	18,1%	21,6
ismerősök	20,6%	24,8%	23,9%	20,2%	19,8
tanulmányi szerződés	0,8%	0,3%	1,7%	1,4%	2,3
önéletrajz küldés	21,7%	28,2%	24,3%	20,9	25,1
fejvadász cég	5,5%	5,3%	0,8%	4,9	4,1
Munkaügyi Központ	1,3%	8,2%	15,4%	15,9	8,2
szakmai gyakorlat	3,9%	6,9%	15,1%	8,8	4,1
egyéb	6,2%	2,4%	3,0%	3,2	3,4

Forrás: Saját szerkesztés.

Karonként vizsgálva a kapott válaszokat, mind az öt karon önéletrajz küldésével, illetve személyes megkereséssel helyezkednek el a legtöbben. Az AVK és az MTK hallgatói közel azonos számban keresnek munkahelyet ismerősök segítségével és hirdetés útján, mint önéletrajz küldésével. A HPFK-n jellemző, hogy a szakmai gyakorlatok színhelye válik az első munkahellyé, és a hallgatók nagy számban veszik igénybe a Munkaügyi Központ segítségét az elhelyezkedésnél. A BTK-n a legkevésbé jellemző a tanulmányi szerződés (0,3%), melynek oka a tanári pályára jellemző túlképzéssel magyarázható, illetve ezek a hallgatók kis arányban találnak végzettségüknek megfelelő állást. Ezen a karon végzetek fele (53%) talált állást ismerősök és önéletrajz cégekhez küldése révén. A TTK hallgatói voltak a legnagyobb arányban (11,4%), akik az állásbörzén találták meg munkahelyüket. Fejvadász cég segítségével az AVK-n, BTK-n és MTK-n végzett hallgatók közel 5%-a helyezkedett el.

Hipotézisvizsgálat segítségével (Kruskal-Wallis próba) ellenőriztem, hogy befolyásolja-e a hallgatók álláskeresési módszerét, hogy melyik karon végeztek. *A kutatási eredmények alapján hipotézisem igazolódott, szignifikáns hatást gyakorol ($p < 0,05$) az álláskeresési módszer megválasztására, hogy a hallgató melyik karon szerezte meg diplomáját.*

Egy intézmény elismertségét befolyásolja, hogy az általa képzett fiatalok iránt mekkora a kereslet a munkaerőpiacon. Minél naprakészebb, korszerűbb tudással felvértezett és a jelen kihívásaira felkészített, gyakorlati ismeretekkel rendelkező diplomásokat bocsát ki egy felsőoktatási intézmény, végzettjei annál gyorsabban tudnak elhelyezkedni. **Abból az alapfeltevésből indultam ki, hogy a megkérdezettek végzés utáni elhelyezkedési idejét befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán kaptak diplomát.**

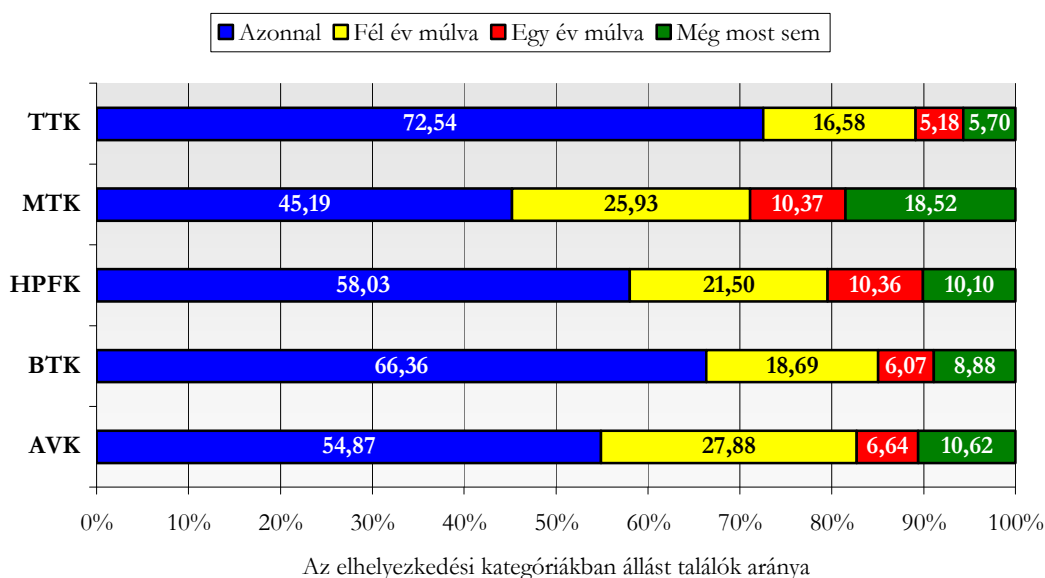
A teljes mintára végzett vizsgálat megmutatta, hogy a diplomások több mint fele (59,4%) azonnal talált állást, ugyanakkor 10,7%-uk a mai napig nem tudott elhelyezkedni. A friss diplomások

22,1%-a fél éven belül talált munkahelyet, míg 7,7%-uknak egy év elteltével sikerült csak munkába állni.

Az Európai Unióban a friss diplomások kevesebb, mint fele talál munkát oklevele kézhezvételétől számított egy éven belül. Magyarország az elhelyezkedéseket tekintve (87%) az első helyen áll, a második Hollandia (73%), a harmadik Dánia (62%), Németország (61%) és Nagy-Britannia (61%). Az EU többi országában a friss diplomások egy éven belüli elhelyezkedési aránya nem éri el az 50%-ot (EUROSTAT, 2004).

Megvizsgáltam, hogy karonként hogyan alakul az elhelyezkedési idő (2. ábra). Azonnal, vagy fél éven belül munkába állt a TTK-sok 89%-a, a BTK-sok 85,1%-a, az AVK-s hallgatók 82,8%-a. A HPFK végzett hallgatók 79%-ának, az MTK-s hallgatók 70%-ának sikerült azonnal vagy fél éven belül elhelyezkednie.

2. ábra
A végzetek elhelyezkedésének gyorsasága

Forrás: Saját szerkesztés.

Az elhelyezkedés gyorsaságát illetően a többi, vizsgált karhoz viszonyítva legnehezebb helyzetben az MTK hallgatói vannak, hiszen végzettjeik több mint fele nem tud azonnal elhelyezkedni, és az ő esetükben kiugróan magas (18,52%) az egy év múltán is állást keresők aránya. Az AVK és a HPFK hallgatóinak 10%-a nem talált munkahelyet, míg a BTK diákjai esetében 8,88%-os, a TTK-soknál pedig 5,7%-os ez az arány. Ha a kapott eredményeket összevetjük az előbbieken ismertetett elhelyezkedés helyére vonatkozó eredményeinkkel, azt látjuk, hogy azoknak a karoknak a hallgatói helyezkednek el lassabban, akik az Észak-alföldi, Észak-magyarországi térségben keresnek megélhetést. Vizsgálatom nem terjedt ki annak elemzésére, hogy akik még mindig nem találtak állást, azok kerestek-e, vagy esetükben önkéntes munkanélküliségről van szó.

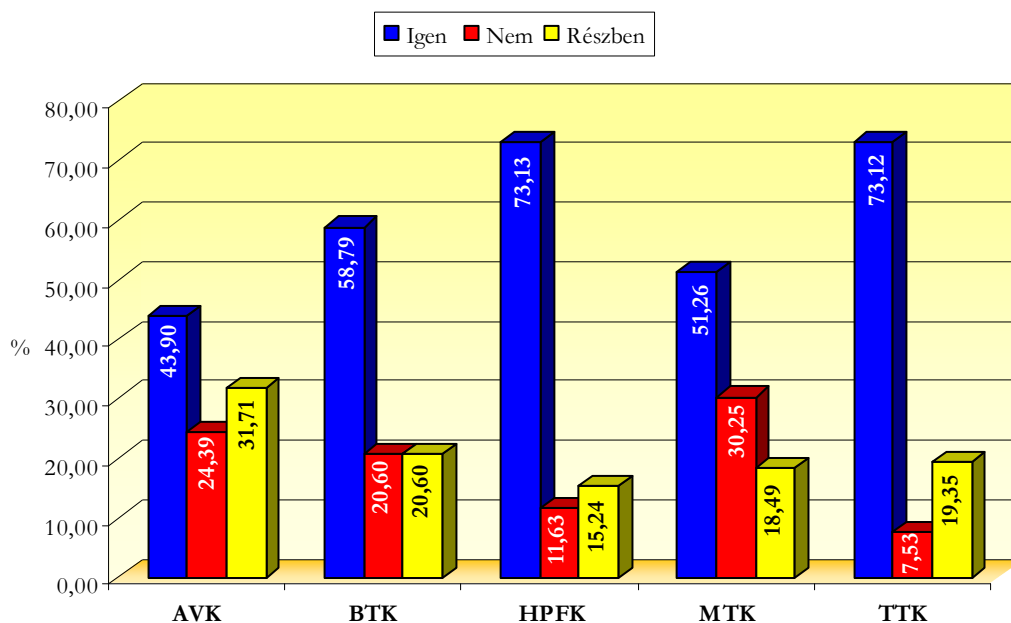
Hipotézisem igazolódott, a teljes mintára (5 kar) végzett Kruskal-Wallis próba eredményeként azt kaptuk, hogy szignifikánsan ($p < 0,05$) befolyásolja a megkérdezettek elhelyezkedésének gyorsaságát, hogy melyik karon végeztek.

A felsőoktatási intézménybe jelentkező diákok pályaválasztását a „mi szeretnék lenni” kérdés, míg diplomaszerezést követően a „mi lehetek” kérdés a meghatározó. Fontos, hogy az elhelyezkedni akarók képzettségi szintje és a munkáltatók erre irányuló elvárásai mennyire állnak összhangban egymással. A kereslet és a kínálat között “elcsúszás” tapasztalható, amely részben a felek közötti jobb információ áramoltatással, részben a képzettségi struktúra korrekciójával – a gazdaságfejlesztés céljaihoz és irányaihoz igazításával – javítható (Kakukné, 2002).

Az egyetem elvégzése után nem mindenki tud, illetve akar saját szakmájában elhelyezkedni (Falusné, 2002). Egy szakma munkaerőpiaci kereslete mellett az is jelentőséggel bír, hogy a képzés alatt megszerzett tudás általánosan mennyire hasznosítható, vagy mennyire nyújt speciális ismeretanyagot, gyakorlatot. **Hipotézisem szerint a megkérdezettek képzettségének megfelelő elhelyezkedését befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán szereztek diplomát.**

Kutatási eredményeim szerint a Debreceni Egyetemen végzett hallgatók 60%-a képzettségének megfelelően helyezkedik el. A részben a képzettségének megfelelően (21,2%) és a nem a végzettségüknek megfelelően (18,8%) elhelyezkedők aránya közel azonos. Karonként megvizsgálva (3. ábra) a kapott eredmények azt mutatják, hogy a TTK és a HPFK hallgatói az egyetemi átlagot meghaladó 73,1%-os arányban találnak képzettségüknek megfelelő állást.

3. ábra
A végzettség szerinti elhelyezkedés aránya karonként

Forrás: Saját szerkesztés.

A végzetek több mint fele talál munkát diplomájának megfelelő területen a BTK és az MTK hallgatói közül. A két agráros kar közül az MTK-n végzetek helyezkednek el a legtöbben (30,25%) nem a végzettségüknek megfelelően, míg az AVK-s diplomások 31,7%-a talál munkahelyet részben az alapidiplomájának megfelelő területen. A BTK esetében a részben és a nem végzettségüknek megfelelően elhelyezkedők aránya megegyezik (20,6%). A hipotézisvizsgálat megmutatta, hogy a vizsgált öt kar hallgatói esetében a végzettség szerinti elhelyezkedés tekintetében szignifikáns különbségek vannak.

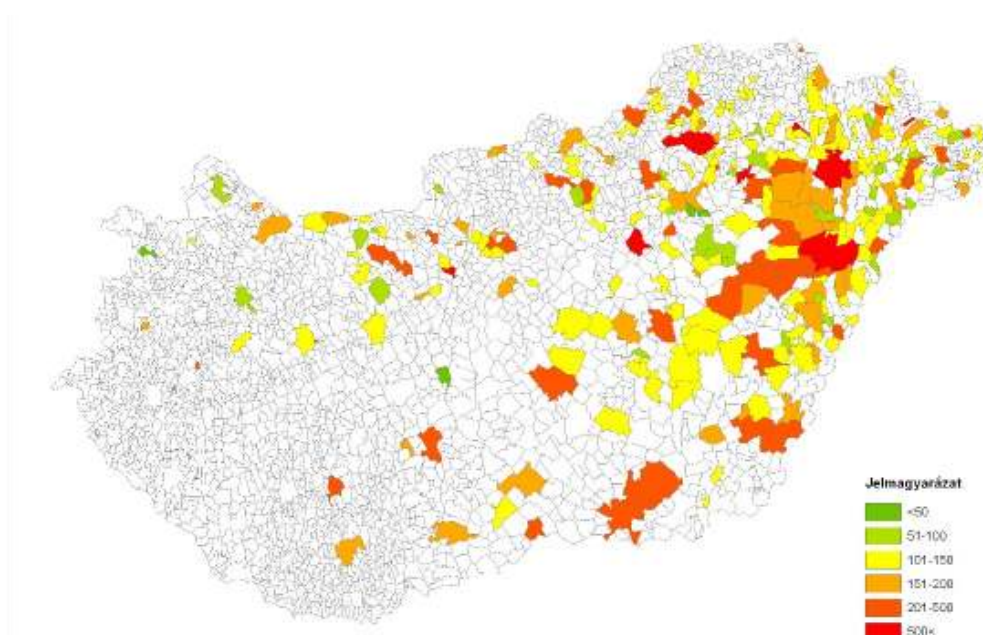
Hipotézisem igazolódott, a teljes mintára (5 kar) végzett vizsgálat (Kruskal-Wallis próba) eredményeként azt kaptuk, hogy szignifikánsan ($p < 0,05$) befolyásolja a megkérdezettek képzettségüknek megfelelő elhelyezkedését, hogy melyik karon végeztek.

3.1.2 Munkahelyre, karrierre vonatkozó hipotézisek

A kérdőívben szereplő válaszok elemzésével megvizsgáltam, hogy milyen karrierlehetőségei vannak a Debreceni Egyetemen végzett hallgatóknak, a diplomások milyen beosztásban helyezkednek el, és mekkora jövedelmet kap egy közelmúltban végzett hallgató.

A felmérés egyik legérdekesebb pontja a bérek kérdése volt. Feltételeztem, hogy a fiatal diplomás szakemberek elvándorlásának elsődleges oka az, hogy a fejlettebb régiókban a pályakezdők jóval magasabb keresetekhez juthatnak, mint a keleti térségben, így a munkahely választás domináns tényezője az elérhető jövedelem (2. térkép). A keresetek elemzése egyértelműen igazolta ezt a hipotézist.

2. térkép
Végzett hallgatók jövedelem szerinti elhelyezkedése

Forrás: Saját szerkesztés.

Mindebből az következik, hogy a fejletlenebb térségek előrelépése csak akkor lehetséges, ha a fiatal, képzett munkaerő számára megfelelően vonzó feltételeket tudnak biztosítani ahhoz, hogy a munkavállalásuk iránya megváltozzon, a főváros és a Dunántúl felől az érdeklődésük egyre nagyobb arányban forduljon a keleti régiók felé (Kakukné, 2002).

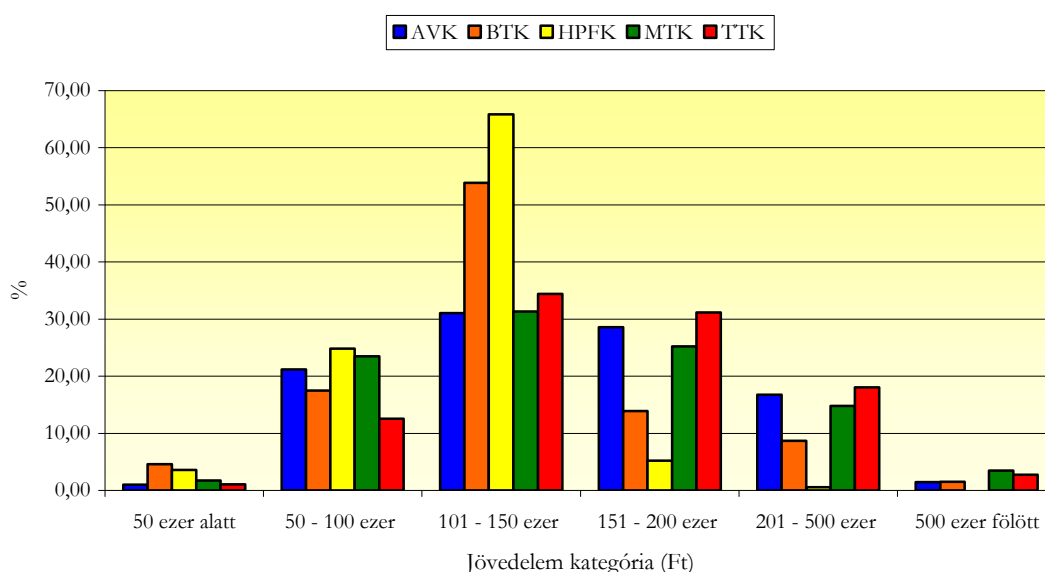
A havi átlagkeresetek vonatkozásában jelentős eltérések mutatkoznak régióként, végzettségi szintenként, beosztás és az alkalmazó cég függvényében (Net7). Egy fiatal diplomás pályakezdő jövedelmének alakulását több tényező is befolyásolja. A térség jövedelmi viszonyai mellett fontos szempont, hogy a munkaerő-piacon milyen a kereslet az adott szakma iránt, vagyis a Debreceni Egyetemen végzett hallgatók esetén a jövedelem tekintetében szignifikáns különbség mutatkozhat a különböző karokon végzett hallgatók között.

Negyedik hipotézisem szerint a megkérdezettek jövedelmét befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán végeztek.

A legtöbb vizsgálatban részt vevő végzett hallgató keresete 100-150 ezer Ft között van. Diplomásaink bruttó átlagjövedelme meghaladja az Észak-alföldi régióban 2004-ben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetét, amely 115.447 Ft volt. Ez az érték 18%-kal alacsonyabb, mint a teljes munkaidőben Magyarországon foglalkoztatottak havi bruttó átlagjövedelme (KSH, 2004).

A két szélsőérték tartományban, vagyis 50 ezer Ft alatt és 500 ezer Ft felett a végzettek 5% alatti aránya keres (4. ábra). Azonban míg 50 ezer Ft alatt a BTK (4,62%) és HPFK (3,58%) hallgatói keresnek nagyobb arányban, addig az 500 ezer Ft feletti jövedelem az MTK-n (3,48%) és a TTK-n (2,73%) diplomázott hallgatók esetében jellemzőbb.

4. ábra
A végzett hallgatók jövedelem szerinti megoszlása karonként

Forrás: Saját szerkesztés.

Az AVK hallgatóinak több mint fele 50 és 150 ezer Ft között keres, 16,75%-uk jövedelme azonban 201-500 ezer Ft közé esik. A BTK-n diplomát szerzett fiatalok 71%-a 50 és 150 ezer Ft közé eső jövedelemre tesz szert havonta, és csupán 10%-uk fizetése emelkedik 150 ezer Ft fölé. A HPFK-n főiskolai végzettséget szerzők 90%-a keres 50 és 150 ezer Ft között. Az MTK-n diplomázók több mint felének, a TTK-sok 47%-ának jövedelme esik az 50 és 150 ezer Ft közötti tartományba. A Természettudományi Kar volt hallgatóinak harmada, a Mezőgazdaságtudományi Kar végzettjeinek negyede keres 150 és 200 ezer Ft között. 200 ezer Ft feletti fizetése az MTK-sok 18,2%-ának, a TTK-sok 20,7%-ának van. A különböző fizetési kategória értékei a két agráros kar esetében állnak egymáshoz a legközelebb, a köztük lévő különbség nem szignifikáns.

A teljes minta, azaz az öt vizsgált kar esetében a Kruskal-Wallis próba eredménye igazolta a hipotézisemet ($p < 0,05$), azaz szignifikánsan befolyásolja a megkérdezettek jövedelmét, hogy a hallgatók melyik karon végeztek.

Különösen izgalmas azzal szembesülnie egy intézménynek, hogy a falai között képzett szakemberek hogyan tudják megvalósítani elképzelésüket kikerülve az egyetemről, hogyan értékesül az itt szerzett tudástőke (Ferenczy, 2003). A karrier és a tudás hasznosításának egyik mérhető formája a beosztás.

A különböző beosztások betöltéséhez, így a vezetői beosztások esetében is ma már a munkáltatók pontosan meghatározott szakképzettséget, és különböző képességbeli, pszichikai és fizikai tulajdonságok meglétét írják elő (Czuczor, 2006), és egyre nagyobb hangsúlyt kap a szakmai tapasztalat. Így nem elhanyagolható, hogy a korszerű szakmai ismeretek mellett kaptak-e gyakorlati képzést egyetemi tanulmányaik alatt a diákok, és az sem, hogy milyen nemű hallgatókat képeznek nagyobb számban.

Hipotézisem szerint a hallgatók végzés után elnyert beosztását befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán szereztek diplomát. A diplomások 1,4%-a első számú vezető (4. táblázat). Ők azok, akik egyszemélyes vállalkozást, vagy kisebb gazdasági társaságot vezetnek. Legnagyobb arányban az agráros diplomával rendelkező fiatalok (MTK 3,4%; AVK 2,4%) töltenek be ilyen pozíciót. Alacsony a felsővezetők aránya, egyetemi szinten 4%, ami érthető, hiszen néhány éve végzett fiatalokról van szó.

4. táblázat
A különböző beosztásokban elhelyezkedők aránya karonként

Kar	A különböző beosztásokban elhelyezkedők aránya (%)				
	AVK	BTK	HPFK	MTK	TTK
Első vezető	2,4	1,0	0,6	3,4	0
Felsővezető	7,3	2,6	1,7	5,2	3,2
Középvezető	9,8	5,8	5,4	14,7	8,6
Alsóvezető	3,9	3,1	5,1	6,9	5,4
Beosztott	72,7	81,7	82,8	60,3	73,1
Egyéb	3,9	5,8	4,5	9,5	9,7

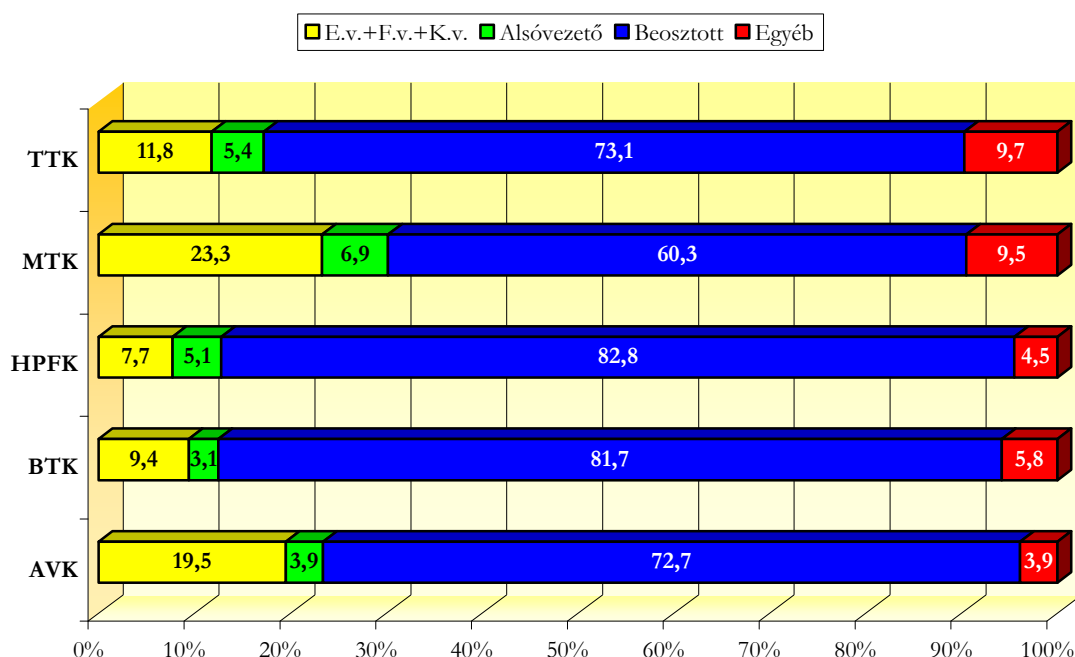
Forrás: Saját szerkesztés.

Továbbra is a két agráros kar végzettjei kaptak nagyobb felelősséggel járó beosztást, azonban a két kar közötti sorrend megfordult. Az AVK diplomásainak 7,3%-a, az MTK-sok 5,2%-a felsővezető. A középvezetők között ismét az MTK hallgatói szerepelnek a legnagyobb (14,7%) aránnyal, az AVK végzettjei 9,8%-a, és a TTK-s diplomával rendelkező fiatalok 8,6%-a tölt be ilyen beosztást. Az egyetemi átlag 8,87%.

A Debreceni Egyetemen végzettek átlagosan 14,3%-a futotta be a legnagyobb karriert. Az MTK diplomásainak 23,3%-a, az AVK-sok 19,5%-a, a TTK hallgatóinak 11,8%-a, míg a BTK-n végzettek 9,4%-a, a HPFK-sok 7,7%-a tölt be közép-, vagy felsővezetői beosztást, illetve első számú vezető. Alsóvezetői beosztásban valamivel nagyobb arányban foglalkoztatják hallgatóinkat (átlag: 4,8%), mint felsővezetőként (5. ábra). Ebben a kategóriában az MTK hallgatói után (6,9%) a TTK (5,4%) és a HPFK (5,1%) diplomásai vannak nagyobb arányban.

A végzettek közel háromnegyede, 74,1%-a valamilyen beosztottként tevékenykedik. A BTK-s (81,7%) és HPFK-s (82,8%) hallgatókra jellemző leginkább, ezt követik a TTK (73,1%), AVK (72,7%) és az MTK (60,3%) végzettjei.

5. ábra
A DE-en végzettek által betöltött beosztások aránya karonként

Forrás: Saját szerkesztés.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az Mezőgazdaságtudományi Karon diplomát szerzett fiatalok érték el a legnagyobb karriert, hiszen a végzettek harmada vezető beosztást tölt be. A BTK és a HPFK hallgatói jellemzően beosztottként tevékenykednek, csupán 12%-uk dolgozik valamilyen vezető beosztásban.

Hipotézisem igazolódott, a teljes mintára (5 kar) végzett hipotézisvizsgálat (Kruskal-Wallis próba) eredménye, hogy szignifikánsan befolyásolja ($p < 0,05$) a megkérdezettek beosztását, hogy melyik karon végeztek.

3.1.3 Az alma mater szerepe

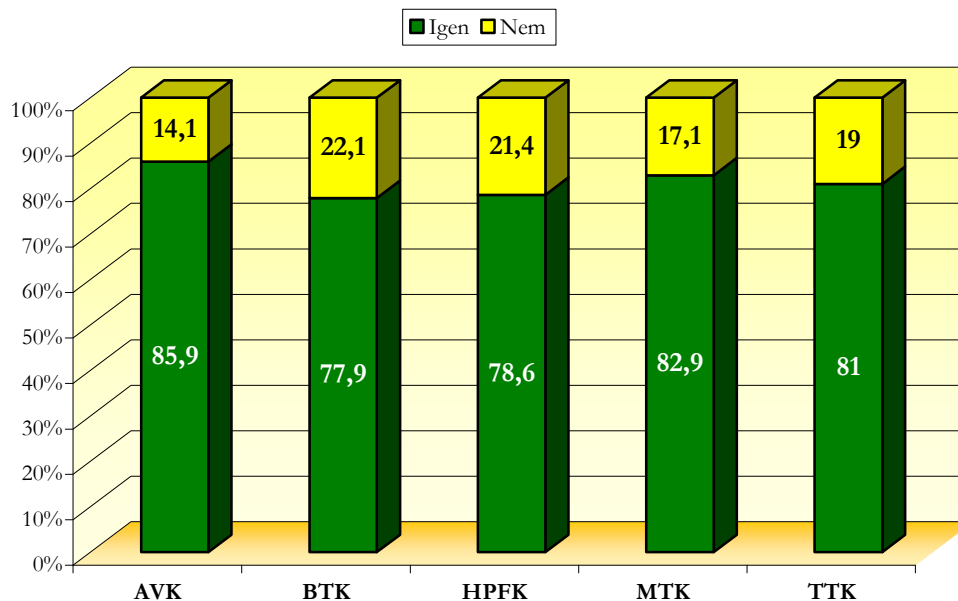
Az oktatás minőségének biztosítása az egyetem minden karának, tanszékének feladata. Az egyetem vezetői és döntéshozó testületei többször nyilvánították elkötelezettségüket a minőségbiztosítás iránt. Az EU normákkal, és a bolognai folyamat céljaival összhangban egyetemünk elkészítette Minőségbiztosítási Kézikönyvét. Már ennek a dokumentumnak a segítségével készült el a Debreceni Egyetem akkreditációs önértékelése. Az oktatási intézmények közvetítik az általuk fontosnak tartott ismereteket, kialakítják és fejlesztik azokat a képességeket és szemléletet, amelyekkel végzés után a diplomás szakember sikeresen oldja meg a munkahelyén felmerülő problémákat (Ferenczi, 2003). Mindennek megvalósításához elengedhetetlen az elhelyezkedett hallgatók visszajelzéseinek figyelemmel kísérése, és véleményük meghallgatása az oktatási folyamat különböző tényezőiről.

A Debreceni Egyetem szakmai elismertsége magas, a végzett hallgatók többsége hasznosnak, értékesnek találja az itt szerzett tudást. Hipotézisem szerint azt, hogy a **Debreceni Egyetemen végzett hallgatók választanák-e ismét tanulmányaik színhelyéül az alma matert, befolyásolja, hogy melyik karon végeztek. A választ determinálja az is, hogy a diákok mennyire gyorsan és képzettségüknek megfelelően találnak-e állást, milyen jövedelemmel tudnak elhelyezkedni, milyen karrierlehetőséget látnak a szakmájukban, illetve mennyire tartják hasznosnak és értékesnek az egyetemen megszerzett tudást.**

A Debreceni Egyetemen már diplomát szerzett hallgatók körében végzett vizsgálatunkban (6. ábra) a megkérdezettek 80,9%-a válaszolt igennel, 19,1% pedig nemmel arra a kérdésre, hogy választaná-e újra tanulmányai színhelyéül a Debreceni Egyetemet.

A vizsgálatban részt vevő öt kar közül a két agráros karon, az MTK-n (82,9%) és az AVK-n (85,9%) végeztek kötődnek leginkább az alma materükhöz, hiszen ők válaszoltak legnagyobb arányban igennel. A TTK-n diplomát szerzett fiataloknak is több mint 80%-a igennel válaszolt, a BTK és a HPPK hallgatóinak négyötöde is, ha lehetősége lenne rá, ismét a Debreceni Egyetemre jönne tanulni.

6. ábra
A végzett hallgatók milyen arányban választanák ismét a Debreceni Egyetemet tanulmányuk színhelyéül

Forrás: Saját szerkesztés.

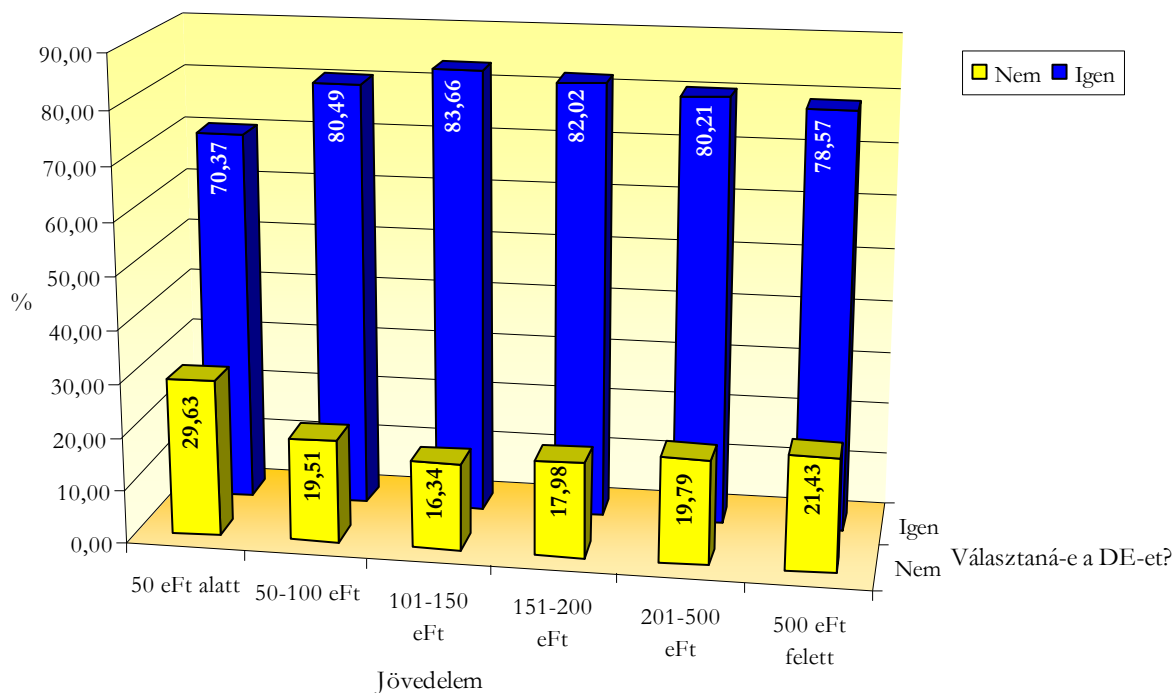
Megállapítottam, hogy a választ nem befolyásolta, hogy a válaszadó melyik karnak volt a hallgatója. A hipotézisvizsgálat (Kruskal-Wallis próba) megerősítette, hogy a megkérdezettek válaszában nem játszik szerepet ($p > 0,05$), hogy melyik karon végeztek.

Összefüggés-vizsgálattal elemeztem, hogy mi idézte elő a hallgatói elégedettséget, a válasz kialakításában milyen tényezők befolyásolhatták a volt diákokat. Az előzőekben részletesen bemutatott, a hallgatók munkába való elhelyezkedésével kapcsolatos háttérváltozókat vizsgáltam a hallgatói elégedettség függvényében. Megnéztem, hogy a *megkérdezett jövedelme*, a végzés utáni *elhelyezkedés gyorsasága* és a *képesítésnek megfelelő elhelyezkedés* befolyásolta-e, és ha igen, hogyan a végzetteket a válaszadásban.

A végzett fiatalok a diploma megszerzése után mérettetnek meg igazán, a munkaerőpiacon derül ki, hogy az egyetemen megszerzett tudás, ismeretek és készségek segítségével milyen állást tudnak elnyerni, mekkora jövedelemre tesznek szert. Ebből adódik a feltételezés, hogy a képző intézménnyel szemben támasztott hallgatói elégedettség többek között annál nagyobb, minél magasabb jövedelemre tud szert tenni a pályakezdő. Minél elégedettebb az alma materrel, annál inkább választaná ismét tanulmányai színhelyéül. Megvizsgáltam a hallgatók válaszait a jövedelemkategóriák függvényében (7. ábra).

7. ábra

A hallgatók jövedelme befolyásolja-e a DE újra választását

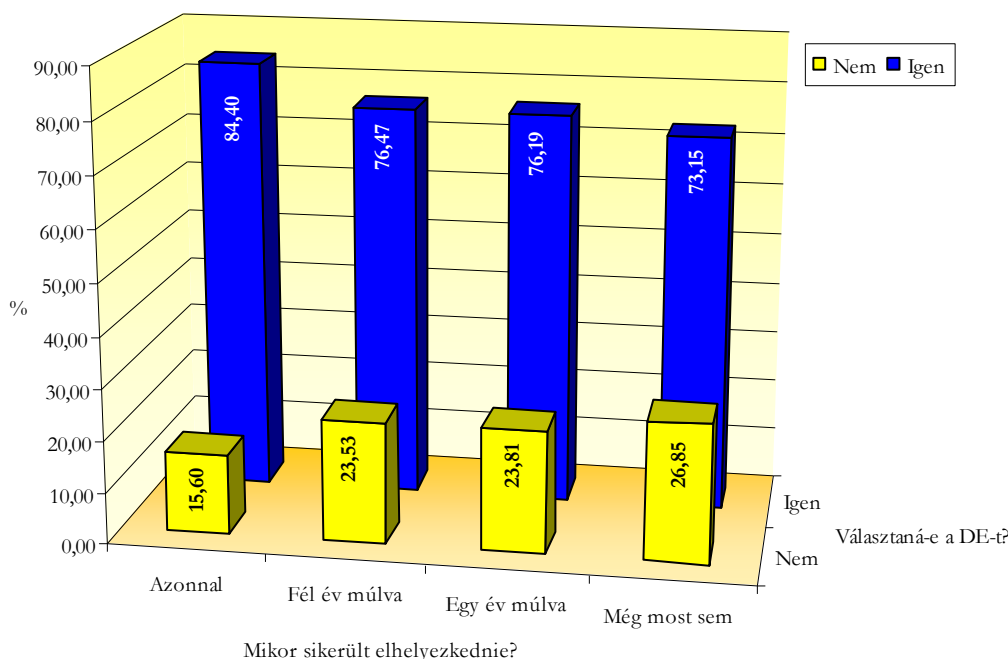
Forrás: Saját szerkesztés.

Azok a diákok választanák legnagyobb számban (83,66%) ismét tanulmányuk helyszínéül a Debreceni Egyetemet, akik 100-150 ezer Ft jövedelemmel rendelkeznek havonta. Összességében megállapítható, hogy az egyes jövedelemkategóriák között nincs jelentős különbség az alma matert ismét választók között, de a 150 ezer Ft feletti jövedelmek esetében fokozatosan csökken az arányuk. Nemmel az 50 ezer Ft alatti jövedelemmel rendelkező fiatalok választottak legnagyobb arányban (29,63%), őket az 500 ezer Ft felett keresők (21,43%) követik. A 150 ezer Ft feletti, és 100 ezer Ft alatti fizetést keresők egyre növekvő aránya nem választaná ismét az egyetemet.

Kruskal-Wallis próba segítségével is ellenőriztem hipotézisünket. A statisztikai vizsgálat eredménye egyértelműen megmutatta, hogy az elégedettséget, vagyis azt, hogy választanák-e újra tanulmányuk színhelyéül a Debreceni Egyetemet, nem befolyásolja, hogy mekkora havi jövedelemmel rendelkeznek ($p > 0,05$) a fiatal diplomások. Hipotézisem tehát nem igazolódott.

Egy fiatal pályakezdő elégedettségét az is nagymértékben befolyásolja, hogy a végzést követően milyen gyorsan sikerül állást kapnia. Megvizsgáltam (8. ábra), hogy hogyan befolyásolja a Debreceni Egyetem ismételt választását, hogy milyen gyorsan találtak munkahelyet a megkérdezettek.

8. ábra
A hallgatók munkába való elhelyezkedésének gyorsasága a DE ismételt választása

Forrás: Saját szerkesztés.

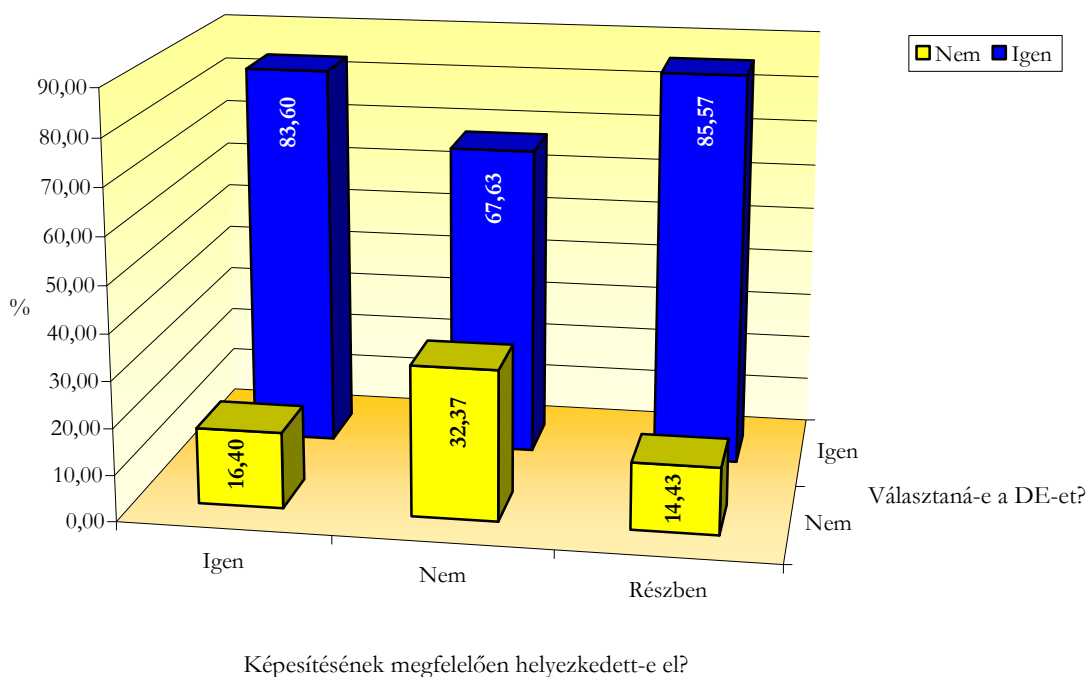
Azok a diplomások, akik a végzést követően azonnal találtak állást, 84,4%-ban ismét a Debreceni Egyetemre jönnének tanulni, ugyanakkor azoknak is, akik még most sem találtak állást, közel háromnegyede választaná a végzettségét nyújtó felsőoktatási intézményt. Azoknak, akiknek nem sikerült azonnal elhelyezkedniük, de fél, vagy egy év múlva már találtak munkát, 76%-a részesítené újra az alma matert előnyben.

A statisztikai vizsgálat (Kruskal-Wallis próba) igazolta, hogy az elhelyezkedés gyorsasága szignifikánsan befolyásolja ($p > 0,05$), hogy a végzettek választaná-e a Debreceni Egyetemet ismét tanulmányuk színhelyéül.

A diploma értéke attól is függ, hogy a megszerzett végzettség, tudás iránt van-e kereslet a munkaerőpiacon, el lehet-e helyezkedni azon a területen, amelyre a fiatal képesítése szól. A Debreceni Egyetemen végzettek 60%-a képzettségének megfelelő állást talál. Részben a végzettségüknek megfelelően állást találók 85,57%-a, a képzettségüknek megfelelően elhelyezkedők 83,6%-a választaná ismét a képzőintézményüket (9. ábra).

Másik felsőoktatási intézményben folytatná tanulmányait a képzettségüknek megfelelően elhelyezkedő fiatalok 16,4%-a. Azoknak a pályakezdő fiataloknak, akik csak részben tudtak végzettségüknek megfelelő területen elhelyezkedni, 14,43%-a, akik pedig egyáltalán nem a képesítésüknek megfelelő területen dolgoznak 32,37%-a nem a Debreceni Egyetemet választaná tanulmánya színhelyéül.

9. ábra
A hallgatók képesítésének megfelelő területen történő elhelyezkedése

Forrás: Saját szerkesztés.

A Kruskal-Wallis próbával végzett vizsgálat igazolta, hogy a képzettségnek megfelelő elhelyezkedés szignifikánsan befolyásolja ($p > 0,05$), hogy választaná-e a Debreceni Egyetemet ismét a tanulmányuk színhelyéül. A végzett hallgatók tanulmányaikat biztosító intézménnyel szembeni elégedettségének mértéke szignifikánsan függ attól, hogy milyen gyorsan sikerült elhelyezkednie a hallgatóknak és képesítésnek megfelelő állást talált-e, de nem függ a válaszadók havi jövedelmétől.

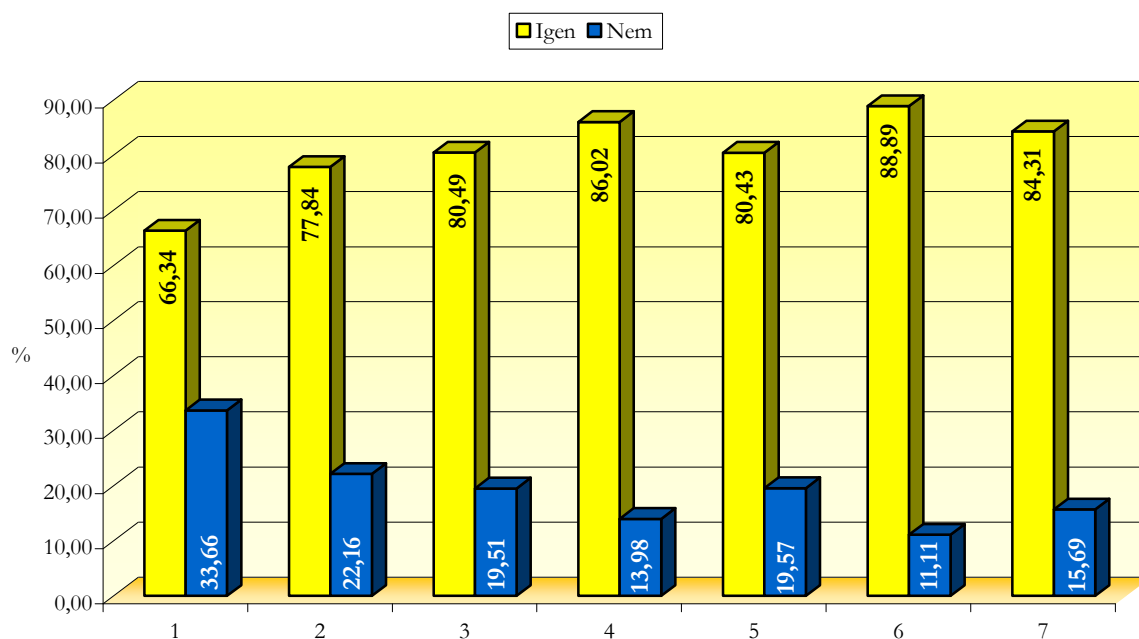
Az alma mater szerepe kérdéskörben megfogalmazott kérdésekkel végzett hallgatóink személyes megítélésére, benyomásaira voltunk kíváncsiak. Arra, hogy a hallgatók a végzés óta eltelt rövid idő alatt a munkaerőpiacon szerzett tapasztalataik alapján hogyan értékelik saját szakmájukban a karrier lehetőségét, és mennyire hasznosítható, és milyen értéket képvisel számukra az egyetemen megszerzett tudás. Az elemzésben kitértem arra is, hogy a válaszok karonként mutatnak-e különbséget, illetve befolyásolják-e, hogy a hallgató választaná-e ismét tanulmányai színhelyéül a Debreceni Egyetemet. Az erre vonatkozó hipotézist az előbbieken ismerttettem. A végzett hallgatók hét fokozatú skálán (1 leggyengébb, 7 legerősebb) jelölték meg a kérdésre adott válaszukat.

A statisztikai elemzés megmutatta, hogy szignifikánsan meghatározó az elhelyezkedés gyorsasága a karrier lehetőségének megítélésében. Megvizsgáltam azt is, hogy a havi nettó jövedelem mennyire befolyásolja a témakörében adott megítélési adatok alakulását. Kimutatható volt a szignifikáns különbség, vagyis a jövedelem jelentős módon befolyásolja, hogy a válaszadók mennyire ítélték fontosnak a szakmában a karrier lehetőségét. A magasabb fizetési kategóriákba

tartozó hallgatóknál magasabb átlagpontszámot kapott a karrierlehetőség megítélése, az alacsonyabb fizetési kategóriák esetében pedig alacsonyabb az átlagok alakulása.

Szoros összefüggést mutat a szakmai karrier lehetőségének megítélése és a Debreceni Egyetem ismételt választása (10. ábra) is. A hét fokozatú skálán egyre magasabb osztályozás felé haladva növekvő azoknak a százalékos aránya, akik ismételten a Debreceni Egyetemet választanák, és csökkenő tendencia mutatható ki a „nem” választ adók között. Akik szakmájukban legkevésbé látják a karrier lehetőséget, azoknál a legmagasabb a „nem” válaszok aránya.

10. ábra
A szakmai karrier lehetősége és a DE ismételt választása közötti összefüggés szemléltetése

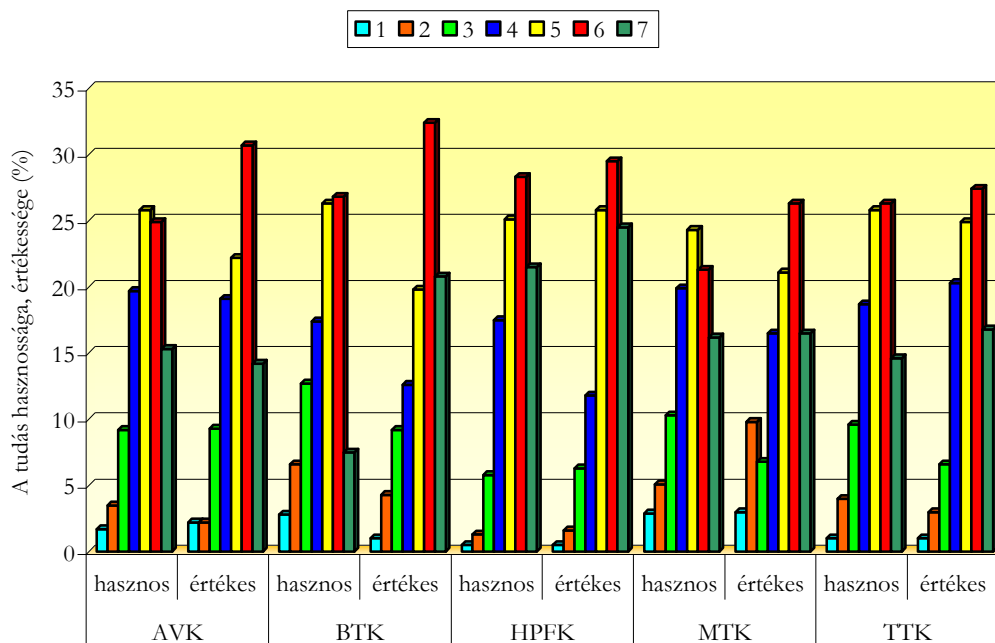
Forrás: Saját szerkesztés.

A Kruskal-Wallis nemparaméteres próba alátámasztotta azon feltételezésemet ($p < 0,05$), hogy a szakmai karrier megítélése befolyásolja a válaszadókat abban, hogy ismételten megkezdnék-e tanulmányaikat a Debreceni Egyetemen.

Az Alma mater szerepére vonatkozó, másik kérdéskörben azt vizsgáltam meg, hogy a végzett hallgatók mennyire találják **hasznosnak és értékesnek a Debreceni Egyetem által közvetített tudást**. Az ismeretek hasznossága, vagyis alkalmazhatósága elsősorban a külső környezet által küldött visszajelzésekből ítéhető meg. A tudás értékessége azonban a fiatalok véleménye, azt jeleníti meg, hogy az ő számukra milyen jelentőséggel bír, milyen értéke van a megszerzett ismereteknek. Éppen ezért, aki hasznosnak tartja az egyetemen elsajátított tudást, nem feltétlenül tartja értékesnek is, és aki értékesnek tartja a tudását, nem biztos, hogy hasznosnak is véli azt.

Az elemzés első lépésében itt is megvizsgáltam, hogy a karok között ennek megítélésében mutatkozik-e szignifikáns eltérés. A hipotézisvizsgálat eredménye szerint (Khí-négyzet próba) az egyetem különböző karain végzett hallgatók eltérő módon ($p < 0,05$) vélekednek arról, hogy az intézmény által közvetített tudás mennyire értékes és hasznos (11. ábra).

11. ábra
A mintában szereplő karok hallgatói körében az intézmény által közvetített tudás hasznosságának és értékességének megítélése

Forrás: Saját szerkesztés.

Az egyetemen megszerzett tudást a HPFK hallgatói ($\bar{x}_{HPFK,hasznosság} = 5,36$) tartják a leghasznosabbnak, a TTK hallgatói ($\bar{x}_{TTK,hasznosság} = 5,02$) követik őket a sorban. Az Agrártudományi Centrum két karának, az AVK ($\bar{x}_{AVK,hasznosság} = 5,0$), illetve az MTK ($\bar{x}_{MTK,hasznosság} = 4,86$) a hallgatóinak közel azonos aránya ítélte hasznosnak a megszerzett tudását. A BTK ($\bar{x}_{BTK,hasznosság} = 4,68$) hallgatói tartották legkevésbé hasznosnak a képzésük alatt elsajátított ismereteket.

A tudásuk értékét szintén a HPFK-s hallgatók ($\bar{x}_{HPFK,értékesség} = 5,47$) ítélték meg a legkedvezőbb módon. A klasszikus tudományegyetemi karokon diplomát szerzett hallgatók közül a BTK-sok ($\bar{x}_{BTK,hasznosság} = 5,26$) értékesebbnek tartják a tudásukat, mint hasznosnak, a TTK-sok ($\bar{x}_{TTK,hasznosság} = 5,14$) szerint ugyanolyan értékes a tudásuk, mint hasznos. Az AVK ($\bar{x}_{AVK,hasznosság} = 5,06$) és MTK ($\bar{x}_{MTK,hasznosság} = 4,88$) végzettjei ítélik a legkevésbé értékesnek az egyetemen elsajátított ismereteket. A Kruskal-Wallis próba alapján a karok közötti eltérés az

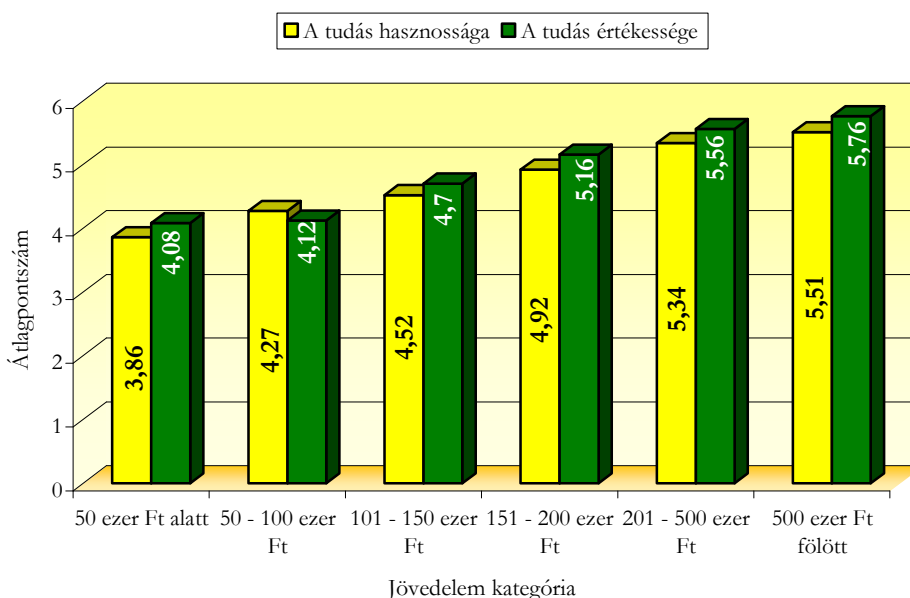
intézmény által közvetített tudás hasznosságának és értékességének megítélése szignifikánsnak tekinthető ($p < 0,05$).

Kruskal-Wallis próba segítségével (13. táblázat) megvizsgáltam, hogy a válaszokat mennyire befolyásolja, hogy milyen gyorsan sikerül a hallgatóknak a végzés után elhelyezkedniük és a jövedelem alakulása.

Az elhelyezkedés gyorsasága és a havi bruttó jövedelem alakulása szignifikánsan befolyásolja, hogy a hallgatók az egyetemen szerzett tudást mennyire ítélik hasznosnak és értékesnek. Akiknek azonnal sikerült elhelyezkedniük azok esetében a tudás hasznosságához tartozó átlagpontoszám: 5,16; míg a tudás értékességére ugyanez 5,23. A fél éven belül elhelyezkedőknél az adatok: $\bar{x}_t_hasznos,2 = 4,69$ és $\bar{x}_t_értékes,2 = 4,93$; az egy múlva munkát találóknál: $\bar{x}_t_hasznos,3 = 4,44$ és $\bar{x}_t_értékes,3 = 4,86$. Akiknek nem sikerült elhelyezkedniük, azoknál az átlagpontoszámok: $\bar{x}_t_hasznos,4 = 3,78$ és $\bar{x}_t_értékes,4 = 3,86$.

A tudás hasznosságának és értékességének megítélésében meghatározó a havi bruttó jövedelem alakulása is (12. ábra). A két változó annál nagyobb átlagpontoszámot kapott, ahogy haladtunk a magasabb jövedelem kategória irányába.

12. ábra
A jövedelem kategóriákban a tudás hasznosságához és értékességéhez tartozó átlagpontoszámok

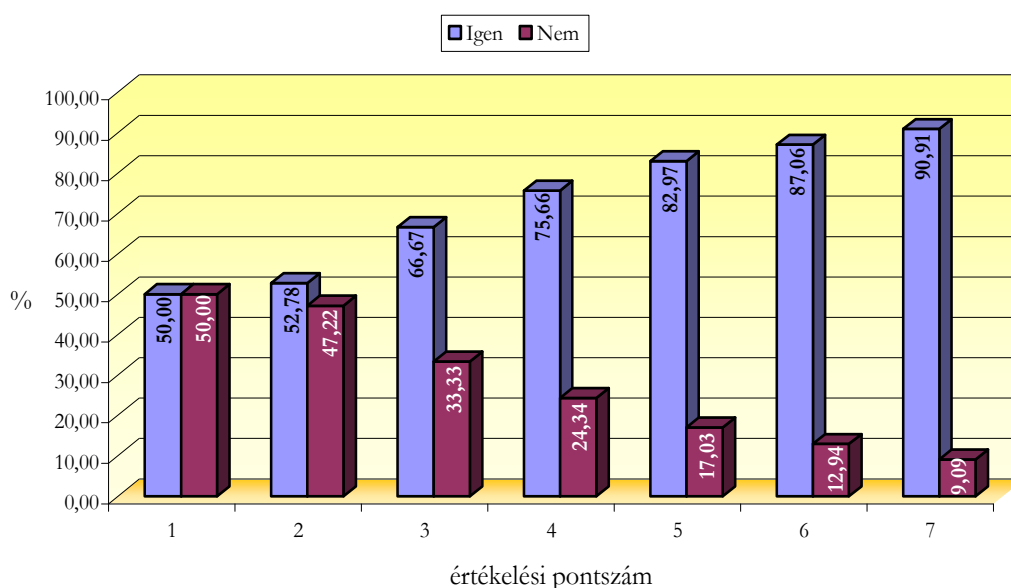

Forrás: Saját szerkesztés.

Minden jövedelemkategória esetében a válaszadók értékesebbnek ítélték a végzetek a tudásukat, egyedül az 50-100 ezer Ft-ot keresők tartották az egyetemen elsajátított ismereteiket hasznosabbnak ($x_hasznos=4,27$), mint értékesebbnek ($x_értékes=4,12$).

A tudás hasznosságának és értékeségének megítélése szintén szignifikánsan befolyásolja a megkérdezetteket a válasz kialakításában arra a kérdésre, hogy választaná-e tanulmányait színhelyül ismét a Debreceni Egyetemet. A tudás hasznosságát és az egyetem ismételt választása közötti összefüggést a 13. ábra szemlélteti. A megítélési pontszámok növekedésével az „igen” választ adók százalékos gyakorisága is fokozatosan növekszik, míg a „nem” válasz esetén csökken. Minél hasznosabbnak ítélik meg a szerzett ismereteket a fiatal diplomások, annál inkább választanak újra az alma matert tanulmányaik színhelyül.

13. ábra
A tudás hasznosságának megítélése és a DE ismételt választása közötti összefüggés szemléltetése

Forrás: Saját szerkesztés

A „tudás értékesége” és a „választaná-e ismét a Debreceni Egyetemet” változók közötti vizsgálat elemzéséhez tartozó kontingencia vizsgálat (14. táblázat) alapján hasonló következtetést vonhatunk le, mint azt tettük a tudás hasznosságára vonatkozóan.

A válaszadó minél nagyobb pontértékkal jellemezte a tudás értékeségét, annál nagyobb gyakorisági arányokat kaptunk arra vonatkozóan, hogy tanulnának-e a Debreceni Egyetemen újra. A „nem” válaszok aránya pedig azoknál jelentkezik nagyobb arányban, akik kevésbé tartották értékesnek az egyetemen megszerzett tudást. Ahogy nő a pontérték, a „nem” választ adók aránya is egyre csökken. A chí-négyzet teszt által kapott szignifikancia érték alapján ($p > 0,05$) megfogalmazhatjuk, hogy a fent vizsgált két változó nem független egymástól, tehát a tudás értékeségének megítélése szignifikánsan befolyásolja a Debreceni Egyetem ismételt választását.

A kutatási eredmények alapján megállapítottam, hogy hipotézisem részben igazolódott. A statisztikai vizsgálat eredménye egyértelműen megmutatta, hogy a végzett hallgatók tanulmányaikat biztosító intézménnyel szembeni elégedettségét nem befolyásolja, hogy melyik karon végeztek a

válaszadók. Az elégedettség mértéke azonban szignifikánsan függ attól, hogy milyen gyorsan sikerült elhelyezkedniük és a képesítésüknek megfelelő területen találtak-e állást a végzetek, de független a válaszadók havi jövedelmétől. A statisztikai elemzés megmutatta, hogy szignifikánsan meghatározó az elhelyezkedés gyorsasága és a jövedelem annak megítélésében, hogy válaszadók mennyire ítélték fontosnak a szakmájukban a karrier lehetőségét. Az intézmény által közvetített tudás értékességének és hasznosságának megítéléséről eltérő módon vélekednek az egyetem különböző karain végzett hallgatók, de a két változó megítélése szignifikánsan befolyásolja, hogy a megkérdezetteket választanák-e tanulmányaik színhelyül ismét a Debreceni Egyetemet.

3.2. A munkáltatók elvárása, véleménye

Számtalan munkaerőpiaci elemzés foglalkozik a diplomások elhelyezkedési esélyeivel, lehetőségeivel (Balcsók, 2005; Czuczor, 2006; Fábri, 2001b; Györgyi, 2004; Majó, 2000; Rezsőfi 2004; Selmeczy, 2006; Teperics, 2002), az elemzéseken túl pedig megkezdődött a kölcsönös kapcsolatfelvétel a gazdasági élet szereplői és a tudományos központok, a felsőoktatási intézmények között. A közös kutatások, innovációs pályázatokhoz létrehozott együttműködések, konzorciumokon túl az egyetemeknek, mint képzőintézményeknek is keresniük kell a kapcsolatot a munkaerőpiac szereplőivel. A hallgatói kérdőív tükörképeként, „Gazdálkodási szervezetek/intézmények véleménye” címmel megalkotott kérdőív kérdéseit tettük fel telefonos interjú keretében a a GAMMAKONT Kft, a TQ 2000 Bt, a Hosszúpályi Napköziotthonos Óvoda, a Hajdú-Bihar Megyei APEH és a National Instruments vezető munkatársainak.

A megkérdezett foglalkoztatók az általunk vizsgált karok (AVK, BTK, HPEFK, MTK, TTK) hallgatóit alkalmazzák elsősorban. A kisebb dolgozói létszámú cégek beküldött önéletrajz, illetve ismerős ajánlása alapján választják ki leendő munkatársaikat, az Óvoda jelezte, hogy a szakmai gyakorlatukat náluk töltő HPEFK-s hallgatók közül választanak. A National Instruments munkakörtől és beosztástól függően választja meg álláshirdetési technikáját, amelyek között egyaránt fellelhető a valaki által ajánlott fiatal és a fejeződik cég által felkutatott munkatárs alkalmazása is. A megkérdezett munkáltatók egyet értettek abban, hogy a pályázók szakmai, elméleti felkészültsége mellett a magas szintű kommunikációs és problémamegoldó készség meglétét tartják kiemelten fontosnak.

A Debreceni Egyetemet minden válaszadó a régió meghatározó intézményének tartja, mind az egyedülállóan széles képzési kínálat, mind a tudományos, szellemi bázis, mind pedig kutatási, fejlesztési tevékenysége révén. A „hogyan és milyen irányban lehetne/kellene fejleszteni a jelenlegi képzési struktúrát” kérdésre adott válaszukban a gyakorlati felkészültség fokozását, a megfelelő nyelvtudás

átadását, a kommunikációs készség javítását és a gazdasági élet szereplőivel egyeztetett tananyagok kialakítását javasolták a megkérdezett szervezetek vezetői. Ezek azok a területek, amelyeknek az egyetemi képzés alatti fejlesztését a hétfokozatú skálán 4-nél magasabbra nem értékelték a válaszadók, a szakmai szemlélet, szakmai ismeretek, valamint az emberekkel való bánásmód átadása tekintetében azonban minden cégvezető kimagaslónak minősítette az egyetemet. A Debreceni Egyetemen megszerzett tudás értékessége magasabb pontszámokat kapott, mint a hasznossága, a különbség azonban nem meghatározó, és mindkét változó esetében magas (6, 7) értékekről beszélhetünk.

Az új munkatársaknak elsősorban posztgraduális képzéseken, valamint tanfolyamok és vállalati (kommunikációs és szakmai) tréningeken való részvételt javasolják és támogatják, melyek megvalósításában számítanak az egyetem segítségére, együttműködésére.

A kérdésekre adott válaszok és a felméréshez tanúsított pozitív hozzáállás jelzik, hogy a gazdasági élet szereplői is nyitottak a Debreceni Egyetemmel folytatandó párbeszédre, az együttműködésre a képzések kialakításában is. A 2006. márciusban hatályba lépett felsőoktatási törvény előírásai alapján az egyetemnek hallgatói karrierkövetést kell végezni, amelynek eredményeként képet kap a hallgatók lehetőségeiről, elhelyezkedési tapasztalataikról, és nem utolsósorban az egyetem, mint képzőintézmény megítéléséről. Ezt a képet árnyalja, pontosítja egy, a munkaerőpiac résztvevőinek bevonásával végzett vizsgálat, amelyben a foglalkoztatók tapasztalatainak, elvárásainak, igényeinek felmérésére és értékelésére kerülhet sor.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A magyarországi foglalkoztatási helyzet egyik sajátossága, hogy a diplomások és a középiskolát végzett foglalkoztatottak rátája nem, vagy alig marad el az OECD megfelelő átlagaitól. 2001. óta Magyarországon továbbra is alacsony, de nő a munkanélküliségi ráta, azon belül is a pályakezdő munkanélküliek, köztük a viszonylag magasabb iskolai végzettséggel rendelkező pályakezdő regisztrált munkanélküliek aránya, ugyanakkor csökkent a regisztrált munkanélküliek elhelyezkedési rátája. A rendszerváltást követő másfél évtizedben Magyarországon példátlan mértékben növekedett a felsőoktatási intézménybe járó fiatalok száma. Ennek eredményeképpen a diplomások állománya a másfél évtizeddel korábbinál másfélszeresére nőtt, ebben az évben egyharmadrészt csaknem 2000 után végzettekől áll. Noha a rendszerváltás előtti Magyarország sok tekintetben elmaradt az EU, illetve az OECD országai mögött, sokan úgy vélik, hogy ez a gyors felfutás túlzott mértékű volt, nem állt összhangban a magyar gazdaság munkaerő keresletének szerkezetével.

Az oktatás és gazdaság, illetve felsőoktatás és felhasználók az európai oktatáspolitikai gondolkodás egyik legfontosabb fogalom-párja az elmúlt időszakban. A tudás, a képzettség, az innovációs készség a gazdasági teljesítménynek és az egyéni karriernek egyformán meghatározó tényezőjévé vált. Ezzel megnőtt az egyetemekkel és főiskolákkal szemben támasztott közvetlen igény arra, hogy piackonform ismereteket és készségeket adjanak át a hallgatóknak, illetve, hogy szellemi potenciáljuk bekapcsolódjon a gazdaságba. A felhasználók, vagyis a munkaerőpiac érdekeltsége a diplomásokkal szemben elsősorban a minőségi szakember-utánpótlás; az általános szaktudással rendelkező, gyakorlatorientált, feladatmegoldó szakemberek iránti igény. A pályakezdők elvárása az, hogy álljon rendelkezésre az őket befogadni képes gazdaság, azaz legyen megfelelő minőségű és mennyiségű munkahely, legyenek meg a vállalkozások indításához megfelelő körülmények, mégpedig azokkal a kondíciókkal, amelyek megítélésük szerint a munkavállalók munkaerő-piaci értékének megfelelnek. Több fajta igény kerül szembe egymással, és a képzőintézményekre hárul a feladat, hogy megtalálják, illetve megteremtsék az igények közötti megfeleltetést. Az egyetemek tevékenységében a hagyományos oktatás és kutatás mellett a vállalkozói szférával való kapcsolattartás, a gazdasági közegben való megjelenés, a piacorientáltság is dominánssá vált.

A felsőoktatási intézményekbe való jelentkezési arány ma egyáltalán nem áll összhangban a várható munkaerő-piaci kereslettel. Az egyetemeknek pedig nem áll érdekükben a hallgatói létszám csökkentése, mivel a támogatás normatív. Szembetűnő, hogy az egyetemisták és a főiskolások nincsenek tisztában a munkaerőpiac helyzetével, azzal, hogy kik kapnak ma könnyen állást, mire érdemes szakosodni.

A magyarországi felsőoktatási reform meghatározó eleme, a bolognai folyamat nyomán bevezetett kétciklusú képzési rendszer lehetőséget teremt a gyakorlatorientáltabb alapképzések kialakítására, az alapszakokra épülő mesterszakok kínálata pedig széles választási lehetőséget nyújt a hallgatóknak. Napjainkban folyik a képzések tartalmának kidolgozása, melyben a munkaerőpiac kompetenciáinak is szerepet kellene kapni. A 2006/2007-es tanévben a jogász és orvosképzés kivételével valamennyien hároméves alapszakokon kezdik meg tanulmányaikat a felvételt nyert fiatalok. A bolognai folyamat közvetlen tapasztalataival nem rendelkezünk, így nem ismerjük a munkaerőpiacra gyakorolt hatásait sem.

Az egyetemek és a foglalkoztatók közötti együttműködés leggyakoribb hazai és nemzetközi formái, azaz vállalati szakemberek részvétele az államvizsgákon, illetve cégekkel közös munka nyomán születő szakdolgozatok és doktori disszertációk készítése a Debreceni Egyetem több karán is gyakorlat. Kutatás-fejlesztési együttműködések (K+F, KKK), vállalatok által létesített ösztöndíjak, vendégelőadói rendszer, az elméleti és gyakorlati szakemberek cseréje is eszköze lehet a gyakorlatra orientált oktatás elmélyítésének, melynek számos példája szintén megtalálható a Debreceni Egyetemen, különösen a gyakorlatot igénylő képzéseket folytató karokon.

A Debreceni Fejlesztési Pólus (DFP) Program a regionális fejlesztési pólusok tervezésének második szakaszát képezi. Ennek a programnak egyik kulcsprojektje a Humán Erőforrás Fejlesztési és Üzleti Tudásközpont, melynek megvalósulása esetén összefogja a térség összes az oktatásban, képzésben munkaerő-közvetítésben, és az ehhez kapcsolódó tanácsadásban, alkalmazott kutatásban és termékfejlesztésben érdekelt stakeholdereit. Egyetemi kezdeményezéssel olyan regionális tudásközpont, innovációs központ létrehozása a cél, mely alapjául szolgálhat a vállalkozások humán erőforrás, szervezetfejlesztési és üzleti tevékenységének. A program részeként tervezi az egyetem a vállalkozások visszajelzéseit kezelő monitoring rendszer kialakítását is, melynek segítségével az intézmény folyamatos képet kaphat a vállalkozások visszajelzése alapján a piaci igények változásáról. Ezzel képessé válik az egyetem arra, hogy képzési struktúráját a piaci igényeknek megfelelően változtassa, ami hatékonyabbá és népszerűbbé is teszi a Debreceni Egyetemet (DFP, 2006).

A legtöbb felsőoktatási intézményben működik már karrier iroda, ahol kiadványokkal, állásbörzék szervezésével, munkaerő-közvetítéssel, tanácsadással és más szervezett programokkal is támogatják a végzősök elhelyezkedését (Tóth, 2006). A Debreceni Egyetemen is jelen van ez a tevékenység, de tapasztalatai, eredményei nem kapnak kellő publicitást, és nem segítenek a vezetői döntéshozatalban sem. Hatékonyságukról kevés a visszajelzés. Vannak nyertes pályázata is az egyetemnek a témakörben / (INTERREG), Regionális Operatív Program (ROP)/, de ezek csak időszakos és inkább elméleti, mintsem gyakorlati eredményre vezettek. Több egység is végez a karrierirodákéhoz hasonló tevékenységet (PONT Iroda, Mentálhigiénés Központ, Szociológia

Tanszék), de ezek között az egységek között nincs kapcsolat, párhuzamosan működnek, és egyik sem teljeskörűen látja el a karrierkövetés, segítés feladatát.

A pályakezdők elhelyezkedését a munkaügyi központok is kiemelten támogatják. A Hajdú-Bihar megyei Regionális Munkaügyi Központtal kialakított jó kapcsolat jelenleg közös rendezvények szervezésére koncentrálódik, hasznos lenne azonban közös programok kidolgozása, valamint a Munkaügyi Központ munkatársainak szakértelmét felhasználva tanácsadási rendszer kialakítása, tréningek, előadások szervezése.

A Debreceni Egyetemen vannak a munkaerőpiac szereplőivel kiépítendő kapcsolatnak hagyományai, tapasztalatai, az együttműködés számtalan területen és formában létrejött. A Humán Erőforrás Fejlesztési és Üzleti Tudásközpont megvalósítása lehetőséget teremt a Debreceni Egyetem számára, hogy a felhalmozott tudásbázison létrejövő szolgáltató egyetemként megfeleljen a munkaerőpiac elvárásainak. Történtek kezdeményezések (pályázatok, szervezeti egységek tevékenységei, alumni, stb.) a végzett hallgatók tapasztalatainak felmérésére, illetve a diplomások álláskeresésének segítésére is, ezek azonban párhuzamosan, egymástól elszigetelten működnek, elaprózódnak, ezáltal hatékonyságuk csökken. Szükség lenne a hallgatók karrierkövetésének, és az elhelyezkedést segítő tevékenységek egyetemi szintű koordinációjára, az adatok a Neptun rendszerhez kapcsolódó központi nyilvántartására és a vezetői döntést segítő elemzésére például az egyetemi minőségbiztosítási rendszerhez hasonló struktúrában. Így a Debreceni Egyetem nemcsak a munkaerőpiac igényeinek, de az általa képzett hallgatók elvárásainak is meg tud felelni.

5. ÚJ ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

1. Kutatási eredményeim alapján megállapítottam, hogy a Debreceni Egyetemen diplomát szerzett hallgatók munkahelyi elhelyezkedésére szignifikáns hatást gyakorol, hogy az egyetem melyik karán végeztek. Az AVK-sok több mint fele Hajdú-Bihar megyében helyezkedik el, közel azonos arányban találnak munkát Budapesten és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Az MTK és a HPFK hallgatói Hajdú-Bihar megyén kívül Szabolcs-Szatmár és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében helyezkedtek el, az arányokat tekintve különböző mértékben. A klasszikus tudományegyetemi karok (BTK, TTK) hallgatóinak egynegyede Budapesten helyezkedik el, tehát ők azok, akik a legnagyobb számban hagyják el a térséget.

2. Vizsgálataink eredménye alapján megállapítottam, hogy a diplomát szerzett hallgatók álláskereséshez választott módszerét befolyásolja a végzés helye. Mind az öt karon önéletrajz küldésével, illetve személyes megkereséssel, ismerős segítségével helyezkednek el a legtöbben. A HPFK-n végzettekre jellemző, hogy a szakmai gyakorlatok színhelye válik az első munkahellyé, és a hallgatók nagy számban veszik igénybe a Munkaügyi Központ segítségét az elhelyezkedésnél. A BTK-n a legkevésbé jellemző tanulmányi szerződés, melynek oka a tanári pályára jellemző túlképzéssel magyarázható, illetve ezek a hallgatók kis arányban találnak végzettségüknek megfelelő állást. A TTK hallgatói voltak a legnagyobb arányban, akik az állásbörzén találták meg munkahelyüket.

3. Az elemzések alapján megállapítottam, hogy a megkérdezettek végzés utáni elhelyezkedésének idejét szignifikánsan befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán végeztek. Azonnal, vagy fél éven belül a legnagyobb arányban a TTK-sok, a BTK-sok, valamint az AVK-s hallgatók állnak munkába. A HPFK-n végzett hallgatók kétharmadának sikerült azonnal vagy fél éven belül elhelyezkednie. Az elhelyezkedés gyorsaságát illetően a többi, vizsgált karhoz viszonyítva legnehezebb helyzetben az MTK hallgatói vannak, hiszen végzettjeik több mint fele nem tud azonnal elhelyezkedni. Azoknak a karoknak a hallgatói helyezkednek el lassabban, akik az Észak-alföldi, Észak-magyarországi térségben keresnek megélhetést.

4. A kutatás eredményei alapján megállapítottam, hogy a válaszadó diplomások végzettségének megfelelő elhelyezkedését szignifikánsan befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán szereztek képesítést. A TTK és a HPFK hallgatói az egyetemi átlagot meghaladó arányban találnak képzettségüknek megfelelő állást. A végzettek több mint fele talál munkát diplomájának megfelelő területen a BTK és az MTK hallgatói közül. A két agráros kar közül az MTK-n végzettek helyezkednek el a legtöbben nem a végzettségüknek megfelelően, míg az AVK-s diplomások harmada talál munkahelyet részben az alapidiplomájának megfelelő területen.

5. A kutatási eredmények elemzése igazolta, hogy a diplomások jövedelmét befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán szereztek diplomát. 50 ezer Ft alatt a BTK és HPFK hallgatói keresnek nagyobb arányban, 500 ezer Ft feletti jövedelem pedig az MTK-n és a TTK-n diplomázott hallgatók esetében jellemzőbb. Az AVK hallgatóinak több mint fele, a BTK-n diplomát szerzett fiatalok közel háromnegyede 50 és 150 ezer Ft között keres. A HPFK-n főiskolai végzettséget szerzők 90%-a keres 50 és 150 ezer Ft között. Az MTK-n diplomázók több mint felének, a TTK-sok 47%-ának jövedelme esik az 50 és 150 ezer Ft közötti tartományba. 200 ezer Ft feletti fizetése az MTK-sok 18,2%-ának, a TTK-sok 20,7%-ának van.

6. A vizsgálatba bevont karok hallgatóinak válaszát elemezve az eredmények alapján megállapítottam, hogy hallgatók végzés után elnyert beosztását befolyásolja, hogy a Debreceni Egyetem melyik karán végeztek. Legnagyobb arányban az agráros diplomával rendelkező fiatalok töltenek be ilyen pozíciót. Alacsony a felsővezetők aránya, ami érthető, hiszen néhány éve végzett fiatalokról van szó. Az AVK diplomásainak 7,3%-a, az MTK-sok 5,2%-a felsővezető. A középvezetők között ismét az MTK hallgatói szerepelnek a legnagyobb aránnyal (14,7%), az AVK végzettjei 9,8%-a, és a TTK-s diplomával rendelkező fiatalok 8,6%-a tölt be ilyen beosztást. A BTK és a HPFK hallgatói esetében megállapíthatjuk, hogy jellemzően beosztottként tevékenykednek, csupán 12%-uk dolgozik valamilyen vezető beosztásban.

7. A statisztikai vizsgálat eredménye egyértelműen megmutatta, hogy a Debreceni Egyetemen végzett hallgatók az alma materrel szembeni elégedettségét nem befolyásolja, hogy melyik karon végeztek a válaszadók. Az elégedettség mértéke azonban szignifikánsan függ attól, hogy milyen gyorsan sikerült elhelyezkedniük és a képzésüknek megfelelő területen találtak-e állást a végzettek, de független a válaszadók havi jövedelmétől. Annak megítélésében, hogy a válaszadók mennyire láttak lehetőséget a szakmájukban karrier elérésére, az elhelyezkedés gyorsasága és a jövedelem is meghatározó. Eltérő módon vélekednek az egyetem különböző karain végzett hallgatók az intézmény által közvetített tudás értékességéről és hasznosságáról. **A Debreceni Egyetemen szerzett tudás hasznosságának és értékességének és a karrierlehetőség megítélése szignifikánsan befolyásolja, hogy a megkérdezetteket választanák-e tanulmányaik színhelyéül ismét a Debreceni Egyetemet.**

8. PUBLIKÁCIÓK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN

- 1) **Rófi M.:** A múlt jövője, a jövő múltja – Egyetemalapítás Debrecenben. Acta Andragogiae et Culturae 18. szám szerk: Éles Csaba, Kálmán Anikó Debrecen, 2000. 82-87.
- 2) **Rófi M.:** A felsőoktatás kihívásai Európában és Magyarországon. Acta Andragogiae et Culturae 20. szám szerk: Rudovszky Kálmán Debrecen, 2005.
- 3) **Rófi M.:** Új kihívások előtt a magyar felsőoktatás Erdei Ferenc III. Tudományos Konferencia Kecskemét, 2005. augusztus 23-24.
- 4) Vincze Sz. – **Rófi M.** – Széles A.: Az Észak-alföldi régió versenyképességének statisztikai elemzése Erdei Ferenc III. Tudományos Konferencia Kecskemét, 2005. augusztus 23-24.
- 5) **Rófi M.:** Felsőoktatási intézmény a régió fejlődésének szolgáltatása XLVII Georgikon Napok Keszthely, 2005. szeptember 29-30.
- 6) **Rófi M.:** A Debreceni Egyetem interregionális kapcsolatai. In: Baranyi B. szerk: Közelítések. MTA Regionális Kutatások Központja Debrecen 2005.
- 7) Vincze Sz. – **Rófi M.:** Az Észak-alföldi régió versenyképességének statisztikai szempontú megközelítése. In: Baranyi B. szerk: Közelítések. MTA Regionális Kutatások Központja Debrecen 2005.
- 8) **Rófi M.:** Az Észak-alföldi régió versenyképességének vizsgálata néhány alapmutatón keresztül. Agrártudományi Közlemények. Debrecen 2005.
- 9) **Rófi M.** – Hajdú Z.: The role of University of Debrecen in improving the competitiveness of the North Great Plain region in Hungary. 4th International Scientific Symposium, Oradea, 2006. – megjelenés alatt
- 10) **Rófi M.:** Tudásközpontra épített régiófejlesztés az Észak-alföldön. In.: Baranyi B. – Nagy J. szerk.: Közelítések II. – megjelenés alatt